

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

Ι ΜΑΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 195.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΥ

ΕΒΡΑΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ἐκ τῶν πηγῶν τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς.

(Τίτλ. Ἰδα φυλλ. 194.)

***

Γ'. ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ.

Τὸ πολίτευμα τῶν Ἑβραίων ἦν θεοκρατικόν, ὡς στικρίζομενον ἐπὶ τοῦ θείου νόμου τοῦ ἀποκλυφθέντος τῷ Μωϋσῇ. « Ὑμεῖς δὲ ἐσεσθέ μοι βασιλείου ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον » (Ἐξοδ. κγ'. 22).

Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία λοιπὸν ἀνερέετο ἀμέσως εἰς τὸν Θεόν, καὶ οἱ νόμοι ἦσαν ἀμετακίνητοι, γραφθέντες ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, ὅστις παρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἑβραίους, ἀφ' οὗ διαδῶσι τὸν Ἰσραὴλ, νὰ γράψωσιν αὐτοὺς καὶ εἰς λίθους ἐπὶ τοῦ ὄρους Γεβάλ (Ἐξοδ. κδ'. 4—λδ'. 28 — Δευτερονόμ. λα. 9, 24-26, κζ'. 1-8—Ἰσα. τοῦ Νευῆ ἢ. 30-32).

Εἰς τὴν τήρησιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν νόμων ἐπαγροῦνον οἱ Ἱερεῖς ἔχοντες μετὰ τῶν Κριτῶν τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν (Δευτερονόμ. ιζ'. 8—13).

Ἡ Ἱερατεία ἀπ' ἀρχῆς ἐδόθη τῷ Ἀαρὼν ἀδελφῷ τοῦ Μωϋσέως, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ διαδοχικῶς, ἀφορισθεῖσα οὕτω εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Λευὶ, ἐξ ἧς καθήγοντο. (Ἐξοδ. κη' 1.—Ἀριθ. γ'. 1—3.—ἰθ. 1—8.—κ', 23—28). Πάντες δὲ οἱ Λευῖται ἦσαν ἀποκλειστικῶς ἀφιερωμένοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ

θεοῦ ναοῦ, ὡς λῶτρα παντὸς πρωτοτόκου ἐν Ἰσραὴλ, ὅπερ ἦν ἅγιον τῷ Θεῷ (Ἀριθ. κ'. 5—13) κατοικοῦντες εἰς 48 πόλεις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἄλλων φυλῶν (Ἀριθ. λέ).

Οἱ προφῆται ἦσαν ἄνθρωποι θεόπνευστοι, ἐξ οἵας δὴποτε φυλῆς τῶν Ἑβραίων, ἐξελέγοντες τὰς παραβάσεις τοῦ θείου νόμου, προλέγοντες τὰ δεινὰ τούτων ἐπακολουθήματα, καὶ ἐν γένει τὰ μέλλοντα μεγάλα συμβεβηκότα, καὶ οὕτω συντελοῦντες εἰς τὴν διατήρησιν τῶν θείων ἐντολῶν καὶ παραγγελμάτων ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως διατύπωσεν. Εἰς τοὺς λόγους αὐτῶν ὠφείλετο ὁ τακοῦ, ὡς εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ ποινῇ θείας δίκης. Ἄλλ' οἱ ψευδοπροφῆται ἐθανατοῦντο, γιωρίζομενοι ὡς ἐκ τῆς μὴ ἐκπληρώσεως τῶν λόγων τῶν (Δευτερονόμ. ιθ. 15—22).

Βασιλεία.

Ἡ σύστασις αὐτῆς ἐπετρέπη εἰς τοὺς Ἑβραίους μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς ἔπρεπε νὰ ἦναι ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν, ὅν ἤθελεν ἐκλέξει ὁ Κύριος· ἐπεβάλοντο αὐτῷ διάφοροι ἀπαγορεύσεις· ὠφείλε δὲ νὰ λάβῃ παρὰ τῶν Λευιτῶν γεγραμμένον τὸν νόμον, καὶ νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν τήρησιν αὐτοῦ. Οὕτω ἡ βασιλικὴ ἐξουσία ἐξ ἀρχῆς ἐυστήθη περιορισμένη καὶ κληρονομικὴ (Δευτερονόμ. ιζ'. 14—20).

Ὁ προφήτης Σαμουὴλ, κατὰ ζήτησιν τοῦ λαοῦ, ἀνέδειξε πρῶτον Βασιλέα τὸν Σαούλ 372 ἔτη μετὰ τὴν εἰσέλευσιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν γῆν Χαναάν. (Βασιλ. Α'. ι, 24).

Κλειδοκράτορας. Ὁ κράτων, ὁ ἔχων τῶν κλειδίων τὴν ἐπιστάσιν. Πάντοτε χλευαστικῶς.

Καπροδότης. Χλευαστικὸν καὶ τοῦτο ἐπίθετον διδόμενον εἰς τοὺς ὅσοι ἔχουν τοὺς ἐμπροσθίους ὀδόντας ὑπὲρ τὸ σὺνήθως μεγάλους, ἢ ὡς κάπρου.

Συγκαμμάρα. Ἡ φλόγῳσις τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ θέρος συμβαίνει νὰ ὑποφέρουν τὰ σκέλη, ὡς ἐκ τοῦ κινήματος καὶ τοῦ ιδρώτος, καὶ τὴν ὁποίαν θεραπεύουν συνήθως ἀλείφοντες αὐτὰ μὲ κρασίον, καὶ στεγνόνοντες ἀκολούθως μὲ ἄχνην. Καὶ ῥῆμα συγκαίεται, καὶ συγκαμμέτος, ὁ πάσχων.

Σοφίζομαι. Ὡ, καὶ οἱ ἀρχαῖοι. Συλλαμβάνω ἰδέαν τινα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον κινωφανῆ. Τί κάβεται καὶ σοφίζεται! Ἐσοφίστηκε γὰρ γκερμίσω τὸ σπῆτι.

Σκαρφίζεται. Ἐν χρήσει μόνον εἰς τὰ τρίτα πρόσωπα τῶν χρόνων. Σκεδιάζω, παραδέχομαι ἰδέαν τινα, καὶ ἐπιμένω εἰς αὐτήν. Τοῦ σκαρφίστηκε γὰρ πᾶν στὸ πατηγῆρι.

Φρόγω. Ὡ, καὶ οἱ ἀρχαῖοι. Εἰρήνω τί εἰς τὸν ἥλιον ἢ εἰς τὸ πῦρ ὥστε καὶ νὰ χάσῃ κάθε ὑγρὸν. Ὅθεν καὶ φρούξα, εἶδος παξιμαδίου.

Μαστρογάλης, καὶ μαστρογαλαστής. Χλευαστικῶς εἰς ὅποιον ἐπιχειρεῖται νὰ κατασκευάσῃ ἢ νὰ ἐπιδιορθώσῃ τι, καὶ ἀπ' ἐναντίας τὸ χαλᾷ.

Ἀτρογύναϊκα. Γυνὴ ἔχουσα ἀνδρική προσόντα ὡς λ. γ. σωματικὴν ἀνάπτυξιν, εὐρωστίαν κτλ.

Στυλά. Ἐπίρρημα. Ἀσκηραμυκτί. Μ' ἐτήραξε στυλά στυλά μὲς τὰ μάτια, ἦται ἐστύλωσεν εἰς ἐμὲ τὸ βλέμμα.

- Λεύκα.
- Ἐλεγάτω.
- Ζωίτσα.
- Χυμεντή.
- Πολυχροιά.
- Ζαγαῶ.

Ὄνόματα κύρια γυναικῶν.

Κακοεργάου. Κακοφορμίζω. Ἡ πληγὴ ἐκακούρησε, δηλ. ἐχειροτέρευσε.

Χαρρέτο. Φράσις θεωπευτική, ἴσως ἀντὶ χάρυντό. Συνήθως τὸ λέγομεν εἰς τὰ μικρὰ παιδιὰ καὶ χαρρέμοντο, ἀντὶ χάρυντέμοντο.

Ξερωλιάζω. Τὸ Ἴταλ. imbecillire. Εἰς γέροντας οὕτινες ἔχουσιν τὴν δύναμιν τοῦ νοῦς. Καὶ ξερωλιασμέτος, l'imbecille.

ΒΕΡΑΓΓΕΡΟΣ.

—000—

Ὁ δημοτικώτατος οὗτος τῶν τῆς Γαλλίας αἰδῶν, οὐχ ἦττον γνωστός καὶ παρ' ἡμῖν διὰ τὰ ἐνθουσιώδη μάλιστα ἀσμάτια ἅτινα ἐποίησεν ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ἀγῶνος, κατέλιπεν, ἀποθανὼν τὴν 4 (16) Ἰουλίου τοῦ παρελθόντος ἔτους περὶ τὸ 78 ἔτος τῆς ηλικίας αὐτοῦ, τὴν ἰδίαν βιογραφίαν ἧς ὑπῆρξεν αὐτῷ συγγραφεύς. Ἐκ τῆς βιογραφίας ταύτης γε-

γραμμένης μετ' ἀφελείας καὶ ἀληθείας, ἐξάγομεν ὅτι ἐπικρατέστανται ἦσαν παρ' αὐτῷ αἱ δύο ἐκείναι ἀρεταὶ ἃς ἀναλλοιώτους ἐτήρησεν ἐν ὅλῳ τὸ διεξοδικὸν στάδιον τοῦ βίου αὐτοῦ· ἡ ἀγάπη, λέγομεν, πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ὁ πρὸς τὴν δημοκρατίαν ἔρωσις. Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον ἀξιάγατος εἶναι· ἡ ἀνένδοτος αὐτοῦ ἐμμονὴ εἰς ὅσα ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐπρέσβευσεν, ὅσον τὴν μὲν γέννησιν ἔσχε ταπεινὴν, τὴν δὲ ἀγωγὴν ἀτελεῆ, ἀσυνάρτητον καὶ παρημελημένην, δι' ἑλλειψιν μάλιστα γοημάτων καὶ διδασκάλων ἰκανῶν. Γεννηθεὶς ὑπὸ πατρὸς ἔργον λογιστοῦ μετερχομένου παρὰ ὀφισπώλη, χωρισθεὶς ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ παραδοθεὶς εἰς τροφὸν οὔτε γάλα ἔχουσαν, ἀλλ' οὔτε μισθομένην διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν γονέων, ἐφθασε διὰ μόνον εὐφυΐας καὶ συνέπειας εἰς τὴν περιωπὴν ὅπου εἶδομεν αὐτόν· ἠθέλη δὲ ἀπολαύσει καὶ τῶν μεγαλητέρων τῆς πολιτείας ἀξιομάτων, ἀνταεικνόμενος καὶ ἀκαδημαϊκός καὶ ὑπουργός. Ἐν συγκατένευσε νὰ ὑπεβάλλῃ ἑαυτὸν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις εἰς ἃς καὶ πᾶς ὁ ἀναδεχόμενος τοιοῦτο ἀξίωμα. Ἄλλ' αὐτός, εἰ καὶ σφοδρότατος δημοκράτης, μισῶν ὅμως πάντα τοιοῦτον δεσμόν, οὐδὲ κἂν μερίδος πολιτικῆς, πρᾶγμα παράδοξον, ὁπαθός ὑπῆρξεν, εἰ καὶ οἰκειότατος τῶν ἐπισημητέρων ἀρχηγῶν τῆς μερίδος τῶν φιλελευθέρων. « Ἡμῖν λέγει αὐτός οὗτος, κατὰ πάντα ἐλεύθερος, διότι οὐδέποτε ὑπῆρξα ὁπαθός μερίδος, ἀλλὰ γνώμη. »

Συνήθως βλέπομεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὅτι ὁ ἐκ ταπεινῶν ἀνυψούμενος εἴτε κατὰ τύχην εἴτε καὶ διὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, φυσιοῦται, καὶ ἐναγωνίως ἀτενίζει πρὸς τὰ ὑψηλότερα αὐτοῦ κείμενα· λησμονῶν τὴν ἰδίαν καταγωγὴν γίνεται καὶ τῶν ἐκ προγόνων ἀριστοκρατῶν ἀριστοκρατικώτερος. Τοιοῦτος δὲν ὑπῆρξεν ὁ υἱὸς τοῦ λογιστοῦ τοῦ ὀφισπώλου Βεραγγέρος. Συντελέσας ὡς οὐδεὶς ἄλλος εἰς τὴν πολιτικὴν μεταβολὴν τοῦ 1830 ἔτους, ἀπαπονήθη νὰ ἐπισκευθῇ τὸν νέον βασιλέα, καὶ τοι ἐπιμόνωσι παρακλίσαντα αὐτόν διὰ τοῦ Λοφίτ, διότι, λέγει, « ἐροβούμην πρὸ πάντων μὴ μοι προσφέρῃ τιμὰς ἢ συντάξεις. Οἱ βασιλεῖς, ὅσον νεήλυδες καὶ ἂν ᾧσι, δὲν ἀγαπῶσι ν' ἀποβῆναι κατὰ πρόσωπον αἱ προτάσεις αὐτῶν. Καὶ μὴ ἐπισκεπτόμενον μὲν αὐτόν ὅλ' μ' ἐξελάμβανε σικιῶν καὶ ἀγροίκων, ἀποβάλλοντα ὅμως τὰς προσφορὰς. Ὅλ' μ' ἐθεώρει ὑπερόπτην καὶ αὐθάδη. »

Μετὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ 1830 ἔτους, κατέλιπε πᾶσαν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ἐνέργειαν· διότι, λέγει, « μετὰ τὸν θρίαμβον τῶν ἀρχῶν τοῦ δήμου καὶ τὴν κατάργησιν τῶν ἀρχῶν τῶν νομιμοφρόνων, ἐνόμισα τετελεσμένον τὸ ἔργον μου. Ἐνόμισα ὅτι ἐδεῖτο χρόνου τινὸς ἀναπαύσεως τὸ ἔθνος ἵνα κρίνῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ . . . » Πολλοὶ τῶν φίλων μου, προστίθησι μετὰ μικρόν, ἐπεθύμουν νὰ ἀναμιχθῶ εἰς τὰ πράγματα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην . . . ἀλλ' ἡ ἐξουσία εἶναι ὄργανον δύσχρηστον, οὕτινος τὴν χρῆσιν πρέπει νὰ διδαχθῇ τις πολὺ πρὶν ἢ λάθῃ ἀνὰ χειρὸς αὐτό. »

Τοιαύτη ἐνότις χαρακτηρὸς εἶναι βεβαίως σπα-

Βεραγγέρος.

νοτάτη ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τε φρονήματα καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν ἀνθρώπων καταφαινόνται μᾶλλον ἐκ τῶν ἐπιστολῶν εἰς ἃς ἐμπιστεύονται αὐτὰς ἀρόβως, κρίνομεν καλὸν νὰ παρθεώσωμεν ἐνταῦθα μίαν ἢ δύο τῶν ἐπιστολῶν τοῦ εὐκλεοῦς ἐκείνου ποιητοῦ, ἀ. . . . . ἄμεν ὡς ἀληθὲς ἐκμαγεῖον καὶ κάτοπτρον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. « Γίνωσκε, ἔγραφέ ποτε τῷ Λαμενναίῳ, ὅτι εἰς τὴν μελέτην συνίσταται ὅλη μου ἡ ἀξία. Ἡ δὲ συραθέσωμεν ἐνταῦθα μίαν ἢ δύο τῶν ἐπιστολῶν ζήτησις, ἐξαφανίζει τὰς ὀλίγας μου ιδέας. Πλὴν τοῦ-

νακαλυφθέντα σταθμόν της, και ησθάνομην τὴν ἀφικτον εκείνην και ἐνταυτῷ ἀκριαίαν ὡς ἡ λάμψαις τῆς πυρίτιδος συγκίνησιν, ἥτις κλονίζει τὰ νεύρα τοῦ κυνηγοῦ και φθάνει μέχρι και αὐτῆς τῆς καρδίας του, οτε χαμηλόνει μηχανικῶς σχεδὸν τὸ σπλον του, και συζευγύει τὸ ἐπὶ τῆς ἀκρας τοῦ σωλῆνος τοῦ ὄπλου του μικρὸν κομβίον με τὸν ἄγκον τοῦ ἐπισήμου φυγάδος, ησθάνθη τὸν βραχίονά μου σειόμενον μετὰ βίας.

— Ἐξύπνα, ἐξύπνα! ἐκραξέ τις.

— Ποῖος με θέλει; ἠρώτητα, τρυλιζῶν ἀπὸ τὸν ὕπνον και ἔχων πάντοτε τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστούς.

— Ἐξύπνα! σὲ λέγω! ἐξηκολούθει ἡ φωνή.

— Ὄ! ἐψιθύρισα, και ἤρχισα νὰ βρογγάζω, προσπαθῶν συνάμα νὰ ἐπανεύρω τὸ διακοπὲν νῆμα τοῦ ταρπνοῦ μου ὀνειρίου.

— Ἐξύπνα, ἀδελφέ, λύκοι μᾶς προσβάλλουν λύκοι!

— Ὄ! ἀνέκραξα και πάλιν, ἀλλ' εὑρέθη ὡς δι' ἐλατηρίου ὄρθιος ἐπὶ τῆς κλίνης. Συγχρόνως δὲ μανιώδεις ὕλακται τῶν σκύλων, ὠρυγμοὶ ἀγριοι και πυροβολισμοὶ προσέβαλον τὰ ὠτά μου.

— Ἀφέντη! ἀφέντη! ἐξύπνα τὸ ἀφέντη! ἐκράχυναν ἐξῶθεν ὁ Μπράτσκος, ἀπόψε πολλὴ ντουλεϊὰ νὰ ἔχη.

Ἠρπάσαμεν ἀμέσως τὰ ὄπλα και ἐξήλθομεν.

Ἡ νύξ ἦτον ψυχροτάτη. Οἱ δάκτυλοι μᾶς μόλις ἐισυστέλλοντο και ἡ παρμικροτέρα τῶν ὀνύχων πληγῇ ἐπέφερε πόνους δεινοὺς. Εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν εἶται οὐδὲ εἰς ἀστέρας, και ἡ σελήνη, ἡ τοσοῦτον λαμπρὰ τὴν προτεραίαν, ἐκρύπτετο ὀπισθεν νεφῶν. Ἀλλὰ μεγάλη πυρὰ πρὸ τὴν δυτικὴν μᾶς πλευράν, μακρὰν ὅμως τοῦ τείχους διὰ νὰ μὴ ἀναλώσωιν αἱ χιόνες, ἐρώτιζε δι' ἐρυθρᾶς λάμψεως τὸ στρατόπεδον, και ἐπέτρπε νὰ ἴδωμεν ἀμέσως τὰ περι αὐτό. Ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου καθίσματος μᾶς τῶν παρὰ τὴν εἴσοδον ἀμαξῶν, παχεῖαν ἀρνακίδα φέρων ὁ ἀνδρείος μᾶς Μπράτσκος, ἴστατο γεμίζων μετ' ἀπαθείας τὸ ὄπλον του και ἐποπτεύων τοὺς εἰς ἀπόστασιν εἰκοσι περίπου βημάτων ὠρυόμενους λύκους.

Ἀπέναντι δὲ αὐτοῦ, ἐπὶ ἄλλῃ ἀμάξῃ, ἴστατο ὁ Τάσος σιωπηλὸς μὲν, ἀλλ' ἔχων ἦθος δεικνύων ὅτι ὁ ἀνεψιὸς δὲν εἶχεν ἀποκτήσει τὴν ἔξιν τοῦ θεῖου νὰ ἀψηφᾷ μετ' ἀταραξίας τὸν κίνδυνον. Ὁπισθεν τοῦ ξηροῦ στελέχους τὸ ὅποιον ἐφραττε τὴν εἴσοδον, τινὲς τῶν φίλων ἐξέταζον τὰ ἐλατήρια τῶν ὄπλων τῶν περιμένων, διαταγῆν τοῦ κυνηγοῦ, διὰ νὰ τὰ ἐκκενώσωιν κατὰ τῶν πολεμιστῶν. Καὶ τέλος περὶ τὸ αὐτοσχεδίασθῆν ἵπποστασίον, οἱ μὲν κεῖτοι οἱ δὲ ἐπ' ἀμαξῶν ἐραίνοντο οἱ ἐπὶ ἀμοξηλάται, ἔχοντες τρία μόνον ὑπέρηχα πιστόλια και τινὰ σωριασμένα γιγατανία πρὸς φύλαξιν τῆς πλευρᾶς ἐκείνης, ἥτις ἄλλως ἦτον ἀσφαλῆς διὰ τὸ ὀλισθηρὸν, ὡς εἶπον, τοῦ κρημνοῦ.

Τὰ πάντα ἦσαν ἄρα καλῶς προφυλαγμένα. Ὁπισθεν κρημνὸς ἀπρόσιτος εἰς τοὺς ὄνυχας τοῦ ἐχθροῦ. Ἐπιτικῶς πρὸς μεγάλη βορεία, δὲ και ἀνατολικῶς οἱ

διπλοὶ σωλῆνες τῶν πυροβόλων μᾶς, και πρὸ πάντων οἱ τοῦ κυνηγοῦ και τοῦ ἀνεψιοῦ του. Ἀπέναντα τοῦ πρώτου τούτων, ἐπὶ κιωτιῷ κειμένου πρὸ τὸν τοίχον, ἀνέβην και ἐγώ, περιμένων ἀνυπομονῶς τὸ πρόσταγμα. Πρὶν δὲ δοθῆ ἠθέλησα νὰ ἴδω τὸν ἐχθρόν· εἶδον ἀμυδρῶς, κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δάσους, μακρὰ σώματα χωρὶς ὅμως νὰ διακρίνω, οὔτε σχῆμα οὔτε μορφήν. Ζεύγη μόνον πολλὰ λαμπρῶν πρακινωπῶν σφαιριδίων, ὁμοίων με ὀφθαλμοὺς γαλιῆς, λάμποντα εἰς τὸ σκότος, ἐφαίνοντο ἀπέναντί μου. Συγχωρήσατέ με δὲ νὰ σᾶς ὁμολογήσω, φίλοι μου, ὅτι τὸ αἷμα δὲν ἔρρεε τότε πολλὰ θερμὸν εἰς τὰς φλέβας μου· ησθάνομην ῥίγος ἰσχυρὸν παγόνον και τὰ ὀστέ μου, ῥίγος τὸ ὅποιον ἤξονον και οἱ ἀδιακόπως αὐξάνοντες ἀγριοὶ ὠρυγμοὶ τῶν θηρίων! Ἐνθ' ἡμίθεον μάλιστα και τρομερὰν τινὰ ἱστορίαν περιγνητῶν, προσβληθέντων ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ἀπὸ λύκους τοῦ δάσους, και ἡ ἐνθύμησις δὲν ἤξουρω εἰς πόσον ὅτι ἤξονον τὸ τρίξιμον τῶν ὀδόντων μου ἐν δὲν ἤκούετο τοῦ Μπράτσκου τὸ πρόσταγμα.

— Οἱ λύκοι εἶχον ὀρμήσει καθ' ἡμῶν φρικτῶς ὠρυόμενοι· τὸ δὲ πρῶτόν μᾶς πῦρ, κακῶς διευθυνθέν, οὐδεμίαν ἐπροξένησε βλάβην. Ἠρχισαν δὲ ἀμέσως νὰ ξέσωσι διὰ τῶν ὀνύχων τὴν χιόναν, διὰ ν' ἀνοίξωσι δίοδον, και συγχρόνως ὠρύνοντο, ἐπὶ δὲ συνωθούντο με τὸσαύτην μανίαν, ὥστε ὁμοίαν καταχθονίους μᾶλλον δαίμονας.

— Πέντε νὰ σέρνη και πέντε νὰ γεμίζῃ, ἐκράχυναν ὁ κυνηγὸς ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς θέσεώς του, νὰ μὴ ἀρήσῃ αὐτὸ γαιόκοπος νὰ κοιμητῆ.

Και ὑπακούσαντες ἤρχισαμεν διέζυγον πῦρ· οἱ λύκοι, βλέποντες, ὅτι αἱ λάμψεις ἐξήρχοντο ἀνεμα διαλειμμάτων, και ἀκούοντες συνεχέστερον τὰ φρυγάματα τῶν τρυματισθέντων συντρόφων τῶν ἀπεθαλβῆνθῶν και παρητήθησαν, πρὸς ὄραν τούλαχιστον, τῆς ἰδέας τοῦ νὰ διαρρήξωσι τὸ τεῖχος. Ἀλλὰ πρὸ πάντων συνετέλεσεν εἰς τοῦτο ὁ Τάσος. Βλέπων κατ' ἀρχὰς ὅτι τὰ πειναλέα ζῶα δὲν ἀπεμακρύνοντο τοῦ τείχους, ἀλλ' ἐξηκολούθουν ζέοντα αὐτὸ μετὰ τῆς αὐτῆς λύσσης, κατεπήδησαν ἀπὸ τῆς ἀμάξης, ἤνοιξεν εἰς τὸ χιονοτεῖχισμα ὀπὴν δυνάμενη νὰ περιβάλλῃ πορτοκάλιον ἐκ τῶν μεγαλύτερων, και ἐκεῖθεν γονυπετής ἤρχισε νὰ πυροβολῇ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἐχθρόν. Μᾶς ἔλεγε δὲ τὴν ἐπαύριον, ὅτι τοσαύτη ἦτον ἡ μανία αὐτῶν, ὡς ὁσάκις ἐξεβλάκε τὸν σωλῆνα τοῦ ὄπλου του διὰ τῆς ὀπῆς, ἐπέπιπτον μαινόμενοι και ἔδρανον αὐτό.

Ἀλλ' εἰ και ἀπεμακρύνθησαν πρὸς καιρὸν οἱ πολιτοκρηταί, οἱ ὠρυγμοὶ τῶν ὅμως δὲν ἐπαυον· ἀπεναντίας καθίσταντο τρομερώτεροι και ἐφαίνετο ὅτι ἀλλεπάλληλοι ἐπικουρίζη ἤρχοντο εἰς αὐτούς. Ὅλον τὸ πρὸς ἄρκτον μικρὸν ἐπίπεδον ἐκαλύπτετο ὑπὸ τετραπόδων ἄτινα διέσχιζον αὐτὸ κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν, ἡμεῖς δὲ δὲν ἐπαύομεν πυροβολοῦντες· και, εἴτε ἐκ τῆς κινήσεως, εἴτε ἐκ τοῦ φόβου, εἶχομεν λησμονήσει τὸ ψῦχος τῆς νυκτός, και σχεδὸν εἶχομεν θερμανθῆ. Ἠγνοοῦμεν ὅμως, ἐνὸς ἡ σελήνη ἦτον κεκρυμμένη, κατὰ πόσον αἱ βολαὶ μᾶς εἶχον

εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος, κατ' αὐτοῦ διεύθυνεν ὁ ἐχθρὸς τὴν σφοδρότερον προσβολήν. Ὅσάκις οἱ προσβάλλοντες δὲν ἔδιδον εἰς αὐτὸν καιρὸν νὰ γεμίσει τὸ ὄπλον του, τὸ γιγατανίον του διετρώπα ἀνηλεῶς κεφαλὰς και κατέκοπτε πόδας. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ σελήνη, κρυβείσα ἐκ νέου, ἐδύθηεν αὐθις ἡμᾶς τε και τὰ περι ἡμᾶς εἰς σκότος βαθύτερον τοῦ πρώτου, διότι και ἡ φλογώδης πυρὰ, ἀμεληθεῖσα, εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἀνθρακας. — Ζύλα εἰς τὴν πυράν! ἐκράχυναν ἅμα εὐρεθέντες εἰς τὸ σκότος. Και οἱ μὲν ὑπερήται ὑπήκουσαν· οἱ λύκοι ὅμως, μὴ βλέποντες πλέον εἰς τὸ μέρος τὸ ὅποιον κατέλιπον λάμψιν πυροβόλων, ὤρμησαν λυσσῶντες, και τινες αὐτῶν βοηθούμενοι ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους, ἀνέβαινον τὸ τεῖχος. Τεταραγμένοι ἐξεκινώσαμεν κατ' αὐτῶν τὰ ὄπλα μᾶς, ἀλλ' αἱ σφαῖραι ἐσύριζαν μόνον ἄνω και περὶ αὐτῶν χωρὶς νὰ τοὺς ἐγγίσωσι. Κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην ὥραν, τὴν κριτικωτέραν βεβαίως τοῦ δράματος, εἶδομεν ὅτι ὁ κίνδυνος ἦτον σπουδαῖος και τὸ θάρρος μᾶς σχεδὸν μᾶς ἐγκατέλιπε. Τότε μόνον ἤρχισαμεν νὰ ἀναπολώμεν τὸ μωρὸν τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης και τὴν βεβήτητα τῶν λόγων τοῦ κυνηγοῦ, ἀγωνισθέντος νὰ μᾶς μεταπίσῃ. Ἐβλέπομεν ὅτι οἱ λύκοι εἶχον ἀνακλύσει τὸ εὐάλωτον μέρος, και ὅτι δὲν ἤθελον βραδύνει νὰ πλημμυρίσωσι τὸ φρούριόν μας, χωρὶς νὰ δυνθῶμεν νὰ ἀντιτάξωμεν ἰσχυρὸν τι ἐμπόδιον· τὰ πυρεβόλα μᾶς; ἀλλὰ ποῦ καιρὸς νὰ τὰ γεμίσωμεν, ἡ πῶς νὰ σκοπεύσωμεν εὐστόχως ἐν μέσῳ τούτου σκότους; τὰς μαχαίρας μᾶς; ἀλλ' αὐταὶ ἦσαν πολέμησι ἐκαστος μεμονωμένος μεταξὺ στίφους λυσσῶντων θηρίων, ἄτινα ὅτι μᾶς κατεσπάραττον ἐκ τῶν ὀπισθεν, ἐν ᾧ ἡμεῖς ὅτι ἐμαχόμεθα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος! Ὄ! ἡ στιγμή τῆς σιγῆς και τῆς ἀμηχανίας ἐκείνης ἦτον τῷ ὄντι φρικτή. Ἐν τοσοῦτῳ λύκοι ἀνέβαινον τὸ τεῖχος ἀδιακόπως, τὸ σκότος ἐπυκνοῦτο, και τὰ ὄπλα ἐγίνοντο ἀχρηστα.

Μόνος ὁ Μπράτσκος δὲν εἶχεν ἀπολέσει τὸ θάρρος του. Κατέβη ἀπὸ τῆς ἀμάξης, ἀπέβλεπε τὴν βραχίονα χειρίδα τῆς κληρωτῆς του διὰ νὰ ἔχη τὸν βραχίονα ἐλαφρότερον, και ἐστάθη πέντε βήματα ἀπὸ τῆς προσέληθῆς πλευρᾶς ἔχων μεταξὺ αὐτοῦ και τοῦ τείχους τὰ λειψᾶνα τῆς ἡμισβεσθείσης πυρᾶς. Εἰς τῶν τολμηροτέρων λύκων ἀνέβαινε τότε τὸ τεῖχος, και ἰδὼν ἀνθρωπον τόσοσ πλησίον του ὤρμησε κατ' αὐτό. Τοῦτο παρατηρήσαντες ἀρήκναι ὄλοι κραυγῆν, και ἐδράμομεν πρὸς τὸν κυνηγὸν νομίζοντας ὅτι τὸ θηρίον θὰ τοῦ ἐσχίζεν ἀρεκτικῶς τὸ πρόσωπον. Ἀλλὰ πρὶν φθάσωμεν, προσβληθὲν ὑπὸ τῆς σφαίρας τοῦ Μπράτσκου ἐνῶ ἐπέδα, ἔπασε βραχὺ εἰς τὴν πυράν, ἐξεγείραν νέφος στάκτης και σπινθήρων. Τὸν πρῶτον ὅμως εἰσπληθῆσαντα λύκον διεδέχθη ἕτερος, και τοῦτον τρίτος και τὸν τρίτον τέταρτος και πέμπτος, ὥστε ἀδυνατοῦντες πλέον ν' ἀντιπαρταχθῶμεν, ἀνέβημεν πάντες εἰς τὰς ἀμάξας περιμένοντες ἀπληπισμένοι τὸ ἀγνωστον τέλος.

Και ἡμεῖς μὲν ἐγκατέλιπομεν τὸ πεδῖον τῆς μά- 9.

χις, οἱ κύνες ὁμῶς οὐδὲ βῆμα ὠπισθοδρόμησαν. Ἀμα ἰδόντες τόσῳ πλησίον τοὺς λύκους, μανιώδεις ἐπέπεσαν κατ' αὐτῶν, καὶ ἐντὸς ὀλίγου συμπλοκῆ ζωνῆ καὶ πεισματώδης συνεκροτήθη κατ' ὅλον τὸν περιβόλον. Καὶ ὅτε μὲν ὠρυγμοὶ πόνου, ὅτε δὲ ὕλακαὶ ἐμπαρτύρου, ὅτι οἱ ὄδόντες ἀμφοτέρων τῶν μαχομένων δὲν ἤστεινύοντο, ἀλλ' ἐκροεύργουν. Ἀνά πασαν δὲ ὕλακιν ὁ παρ' ἐμοὶ κυνηγὸς ἐξέπεμπε καὶ ἐπιρῶνῆμα οἴκτου διὰ τοὺς κύνες, καὶ τρομερὰς βλασφημίας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῶν. Ἐκινεῖτο ἐντὸς τῆς ἀμάξης, μετεκινεῖτο, ἐφύσα, ἐχαμήλωνε τὸ ὄπλον ἵνα πυροβολήσῃ καὶ τὸ ἀνήγειρε πάλιν, φοβούμενος μὴ ἐν τῷ σκοπέῳ προσβάλλῃ φίλον ἀντὶ ἐχθροῦ, ἐβλασφήμει, συνέσφιγγε τοὺς γρόνθους, καὶ τέλος ἀδυνατῶν νὰ κρατηθῆ περισσώτερον διέφυγε τὰς χεῖράς μας καὶ ἐπήδησεν εἰς τὸ μέσον τῆς μάχης, διανεμίων δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μὲ τὸ κοντάκιόν του γενναῖα κτυπήματα. Περί τὴν αὐτὴν ὥραν κραυγαὶ πολλὰ ἀντήχισαν κατὰ τὴν θέσιν τῶν ἀμαζιγῶν, καὶ εἰς τῶν ἵππων, καλπάζων καὶ χρομετιζῶν ὑπὸ φόβου, ἐράνη παρὰ τὰς σκηνάς. Ἀκούων τὴν παραχρῆν καὶ ὀφρανθεὶς τοὺς λύκους εἶχε κρημνίσει διὰ λακτισμάτων τὸν φράκτην τοῦ ἵππου, καὶ ἐπεδόθη εἰς φυγὴν. Εὐρεθεὶς ὁμῶς μεταξὺ ἐκείνων οὐ; ἔρευγε καὶ φρίστων, ὠρμησε πρὸς τὸν ἐκ χιόνας τοῖχον, διέβρηξεν αὐτὸν διὰ τῆς προσβολῆς, καὶ ἔγεινεν ἄφαντος παρακολουθούμενος ὑπὸ τε τῶν λύκων καὶ τῶν κυνῶν, ἐνῶ κραυγαὶ καὶ ὠρυγαὶ καὶ ἐκπυροσκορητικαὶ ἀναμιξί παρίστανον ἄλλον ἄδην τὸν τόπον τῆς φρικταλέας ἐκείνης σκηνῆς.

— Δόξα νὰ ᾗχῃ τὸ Θεός, ἐφώνησεν ὁ Μπράτσκος. Ἀπόψε ἔλεγα πῶς νὰ κοιμηθῶ στὸ γκοιλιά ἀπὸ κἀνένα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς γκαϊόλους. Ἐλα τώρα, ἀφέντη, μὴ νὰ φοβᾷσαι, κατέβη, ἐκεῖνοι δὲν νὰ ἔρκεται πῶς ἀπόψε.

Καὶ ὄντως οὐδεὶς τῶν λύκων ἐπανήλθε πλέον τὴν νύκτα ἐκείνην· τρεῖς δὲ μετὰ ταῦτα ἡμέρας, ἐπαναστρέφοντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπαντήσαμεν παρὰ τὴν ὁδὸν ὅστ' αὖ ζῶον καθημαχημένα, ἅτινα οἱ ἀμαζιγῶν ἀνεγνώρισαν ἐκ τινῶν παρακειμένων κρικῶν ὑελίνων περιδερμάτων, ὡς ἀνέκοντα εἰς τὸν μακαρὶ τὴν ἵππον.

Ἐνταῦθα, φίλοι μου, τελευταῖα τὸ πρῶτον μέρος τῆς διηγήσεώς μου, καὶ ἐπειδὴ πλησιάζει ἡ δεκάτη, μὴ λησμονώμεν τὸ τέλει.

Καὶ ἀνάψαντες τὰ σιγάρα μας συνεξόρησαμεν τέϊον· δηλαδή τὸ ποτὸν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἄλλοτε μὲν ἐχρησίμευεν ἀντὶ ἰδρωτικοῦ, σήμερον δὲ πίνομεν, ἀκολουθοῦντες τὸν συρμόν, ἀντὶ δροσιστικοῦ.

— Μετὰ τὰς συγκινήσεις καὶ τοὺς κόπους τῆς παραχώδους ἐκείνης νυκτός, ἐπανελάθεν ὁ διηγούμενος, οὐδεὶς ἠθάνετο διαθέσειν τὴν ἐπιούσαν νὰ ἐξέλθῃ εἰς θήραν, τινὲς δὲ καὶ ἐπρότειναν νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πόλιν.

Ἐδαπανήσαμεν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας εἰς ἐπισκευὴν τοῦ διαβρῆχθέντος τείχους, εἰς καθαρισμόν τῶν ὄπλων καὶ εἰς ζύλευσιν. Ἐνωρὶς δὲ, μετὰ τὴν ὀγδόην τῆς ἑσπέρας, ἀνεχώρησαμεν εἰς τὰς σκη-

νάς μας, καὶ διήλομεν ἅπασαν τὴν νύκτα ἐν εἰρήνῃ καὶ βόγγασμῳ. Τὴν πρωτὴν, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις μας, κατέβημεν εἰς τὴν πεδιάδα· καὶ ἐκεῖ διαιρεθέντες εἰς τρία ἀποσπάσματα μετέβημεν εἰς κυνήγιον ἀποῦ πρῶτον προσδιορίσαμεν πότε καὶ ποῦ νὰ συμπαρευρεθῶμεν.

Ἀποῦ δὲ ὁ Σίμων, ὁ Ἰάκωβος καὶ ἐγὼ ἐγαμίσσαμεν ὡς οὐδέποτε τὰς πῆρας μας, διευθύνθημεν πρὸς τὸ ὄρισθὲν μέρος· ἀλλὰ δὲν εὐρομεν κανένα.

— Μήπως εἶναι ἔνωρὶς; εἶπομεν.
— Πῶς ἔνωρὶς! ὑπέλαθεν ὁ Ἰάκωβος, εἶνε τρίτη ὥρα μετὰ μεσημβρίαν. Δὲν εἶνε ἔνωρὶς, φίλοι; εἶνε ἐξώρας μάλιστα, καὶ φοβοῦμαι μὴ ἡ ἀργοπορία προέρχεται ἀπὸ ἀπαισίον συνάντημα.

— Ὅποιον τάχα; τοὺς λύκους;
— Δὲν ἠξέρω ἀλλά... ἔχω κακὰς προκισθήσεις, ἀπήντησε μετὰ μικρὰν σιωπὴν καὶ ῥίπτων ἐπὶ τῆς πεδιάδος βλέμματα ἀνήσυχτα. Παρατηρήσατε, ἐξηκολούθησε, τὴν πρωτὴν ταύτην τὸν εὐνοούμενον σκύλον τοῦ Τάσου; Καθ' ἣν ὥραν ἐμέλλομεν νὰ ἐξέλθωμεν τοῦ περιβόλου, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ σκύλοι ἐδείκνυνον τὸσαύτην χαρὰν, οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ κυρίου του, καὶ δὲν ἤθελε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐξέλθῃ, ἀν καὶ πολλὰκις προσκλήθει.

Καὶ ὅτε ὁ Τάσος διευθύνθη πρὸς αὐτὸν διὰ τὸν σὺρῃ ἐξῶ, οὗτος ἀπεσύρθη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς σκηνῆς, καὶ ἤρχισε νὰ κλαυθμυρίζῃ τοσοῦτον οἰκτρῶς, ὥστε οἱ συνάδελφοί του ἔτρεξαν πάντες πρὸς αὐτὸν γαυγίζοντας. Εἰξεύρετε, φίλοι, ὅτι δεισιδαίμων δὲν εἶμαι, ἀλλὰ τὸ κλαυθμύρισμα ἐκεῖνο δὲν μ' ἐφάνη καλὸς οἰωνός.

Κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίστασιν οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Ἰακώβου, ἤθελον κινήσει τὸν γέλωτά μας, ἀλλὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὄχι μόνον δὲν ἐγελάσαμεν, ἀλλὰ καὶ ἠθάνθημεν ἐσωτερικὴν τινὰ ἀνήσυχταν, τὴν ὁποῖαν ἠύξανεν ἡ παρατεινομένη ἀπουσία τῶν φίλων μας. Ἐπειτα ὁ κυνηγὸς εἶνε φύσει δεισιδαίμων, καὶ ἐκ τῶν ἐλαχίστων συμβεβηκότων ζητεῖ πάντοτε νὰ ἐξαγάγῃ οἰωνισμούς.

Οὗτω λοιπὸν ἐμένομεν στηριγμένοι ἐπὶ τῶν ὄπλων μας, ὅτε μὲν ἀνυψοῦντες τὰ βλέμματα πρὸς τὸν ὄριζόντα καὶ ζητοῦντες μὴ τις τῶν ἀπόντων φανῆ, ὅτε δὲ κύπτοντες τὴν κεφαλὴν καὶ σιωπηλῶς βυθιζόμενοι εἰς μυρίας σκέψεις καὶ εἰκασίας ἀλλ' ἢ ὥρα προέβαιναν ἀκαταπαύστως, καὶ οὐδεὶς ἐφάνετο. Τέλος ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸ στρατόπεδόν μας, καὶ ἀν δὲν εὐρίσκαμεν τοὺς ἀπόντας συντρόφους μας, νὰ σκεφθῶμεν περὶ τοῦ πρακτέου.

Ἐπανερχόμεθα λοιπὸν ἔχοντες ἐξ ἑνὸς μὲν τὴν εὐρεῖαν πεδιάδα, εἰς τὴν ἀπωτάτην τῆς ὁποίας ἄκραν ἔκειντο αἱ σκηναὶ μας, καὶ ἐξ ἄλλου ἀπώτομον ὄρος παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ἐβαδίζομεν. Αἶφνης, κατὰ τὸ μέσον τοῦ δρόμου, ὅτε δὲν ἀπείχομεν πλέον τῶν σκηνῶν εἰμὴ μίαν περίπου ὥραν, ὁ Σίμων, ὅστις ἐπροπορεύετο περὶ τὰ τρία-κοντα βήματα, ἀνεκράζεν ὅτι ἀνεκάλυψε τὰ ἔχνη τῶν συνεταίρων μας. Καὶ τῷ ὄντι εἰς τὸ μέρος

ἐκεῖνο διεγράφοντο καθαρῶτα ἐπὶ τῆς χιόνας· ἔχνη πολλὰ πεδίλων πρόσφατα, διευθυνόμενα πρὸς τὸ ὄρος.

— Μὴ γάνωμεν καιρὸν, εἶπεν ὁ Ἰάκωβος· εἰς τὸ βουνόν· ἢ θὰ τοὺς εὐρωμεν ἐκεῖ ἢ τὰ ἔχνη τῶν θὰ μᾶς ὀδηγήσουν.

Μετὰ πέντε λεπτά ἐβαίνομεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἔχνη ἐφαίνοντο πάντοτε, τὰ παρηκολουθήσαμεν ἐφ' ἱκανὴν ὥραν, ἀναβαίνοντες καὶ κατὰβαίνοντες τὰς ῥάχεις τῶν μικροτέρων κορυφῶν, καὶ μετὰ τινὰς ἐλιγμούς περὶ λοφίσκον εὐρέθημεν ἀπέναντι τῶν συντρόφων μας. Σιωπηλοὶ, ἀκίνητοι καὶ ὠχροί, μετὰ τὸσαύτης εἶχον προσοχῆς προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τι σημεῖον, ὥστε οὔτε τὰ βήματα οὔτε τὰς φωνάς μας αὐτάς ἐνόησαν. Τινὲς μόνον αὐτῶν ἠρέστησαν νὰ μᾶς δεῖξωσι διὰ τῆς χειρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς ἀνησυχίας, καὶ νὰ μᾶς προσκαλέσωσι νὰ γεινώμεν μέτοχοι αὐτῆς.

Ἡ κορυφὴ εἰς ἣν εὐρισκόμεθα ἐσχημάτιζε διὰ τῶν κυματώσεών της ἀνάμικτον κοιτίδα, ἣς ὁ μυχὸς διεσχίζετο ὑπὸ βραχέθρου βαθυτάτου καὶ κρημνώδους, κατὰ δὲ τὰς πλευράς τοῦ βραχέθρου ἐξεῖχον λίθιοι μεγάλοι καὶ ὀξεῖς προξενούντες τρόμον εἰς τὸν βλέποντα. Πλησιάζαντες εἰς τὸ χεῖλος αὐτοῦ ἔνθα ἴσταντο καὶ οἱ ἄλλοι, εἶδομεν ἐκεῖθεν θέαμα ἀληθῶς φοβερόν. Εἰς τὸ ἀντίπερον χεῖλος ἐπὶ νεαρᾶς δρυός, ὑψομένης ἐπὶ βάθους 900 ἢ 1000 ποδῶν, ἐφαίνετο ὁ Τάσος μόλις κρατούμενος ἐκ τῶν ἀνωτάτων αὐτῆς κλάδων, καὶ κάτωθεν, μίαν σπιθαμὴν ὑπὸ τὴν πτέρναν τῶν ποδῶν του, εὐμεγέθης ἄρκτος στηριζομένη διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν ἐπὶ τοῦ στελέχους, τῷ ἐδείκνυε τοὺς ὄδοντας τῆς. Ἐνίοτε ἠκούοντο φωναὶ τοῦ Τάσου, ἀλλ' ἢ ἡχώ τῶν κοιλωμάτων συνέχεε τοσοῦτον τὰς λέξεις του, ὥστε δὲν ἔρθησαν εἰς τὰς ἀκοάς μας εἰμὴ ἀσυνάρτητοι ἐπὶ τέλους ὁμῶς ἐνόησαμεν, ὅτι οἱ κλάδοι ὑφ' ὧν ἐκρέματο ὑπεχώρουν εἰς τὸ βάρος τοῦ σώματός του, καὶ ὅτι ὑπὸ τοὺς πόδας του οὐδὲν ἄλλο καταφύγιον εἶχεν εἰμὴ τὰς χαινοῦσας τῆς ἄρκτου σιαγόνας.

Ὁ Μπράτσκος ἐκινεῖτο, ἀλλὰ τὸ βράχθρον, τὸ ἐπάρκτον ἐκεῖνο βράχθρον, ἔχαιεν εὐρὴ καὶ βαθύ καὶ φοβερόν ἐνώπιόν του. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐρευνήσαμεν πάντες μὴ προσιτόν τι μέρος τοῦ κρημνοῦ εὐρίσκατο διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος· ἀλλ' αἱ ἔρευναί, καὶ τοὶ ἐνεργητικώταται, ἀπέβησαν μάταιοι. Ὁ κρημνὸς ἐξετείνετο πανταχόσε. Ἐπανελήθωμεν λοιπὸν εἰς τὸ αὐτό, μὴ ἔχοντες πλέον εἰμὴ ἐν μόνον τρόπον πρὸς βοήθειαν τοῦ δυστυχοῦς νέου, τὸν κινδυνώδεστορον καὶ τὸν τελευταῖον, νὰ πυροβολήσωμεν κατὰ τῆς ἄρκτου! Ἀλλὰ τίς ἐμελλε νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τοῦτο; τίς ἦτον βέβαιος, ὅτι εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν ἢ σφαῖρά του δὲν ἤθελε ὑψοθῆ γράμμᾶς τινὰς ὑπὲρ τὸν σκοπόν, καὶ ἀντὶ νὰ ἐμπηχθῆ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ζώου, δὲν ἤθελε φρονεῖν τὸν Τάσον;

Ἐμένομεν λοιπὸν ἀμηχανοῦντες, ἐνῶ αἰσιγμαὶ ἦσαν πολυτίμοι, διότι ἦδη διεκρίνομεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι οἱ

κλάδοι ὑπεχώρουν ὀλονέν, καὶ ὅτι ὁ νέος κυνηγὸς εἶχεν ἀνασύρει τοὺς πόδας, διὰ νὰ μὴ ἐγγίσῃ τὴν ἄρκτον, ἀλλὰ τὴν θέσιν τῶν ποδῶν κατελάμβανον ἦδη τὰ γόνατα, καὶ ἡ ἄρκτος ἦτον πάντοτε ἐκεῖ χαινοῦσα καὶ ἀναμένοσα τὸ θυμὸς τῆς. Ὁ Τάσος δὲν ἐκράυαζε πλέον, ἀλλ' ἠτένιζε ποτὲ μὲν τὴν ἄρκτον· ποτὲ δὲ τὴν παρ' αὐτὸν ἀνοιγομένην ἄβυσσον. Καὶ οἱ κλάδοι ἐξηκολούθουν λιγυζόντες βραδέως μὲν, ἀλλ' ὀριστικῶς.

— Πυροβολήσατε! πυροβολήσατε! ἀνεκράξαμεν πάλιν μιᾷ φωνῇ, βλέποντες ὅτι οὐδὲν μέσον σωτηρίας ἔμενε πλέον· πλὴν καὶ πάλιν οὐδεὶς ἐσπευσε νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην ταύτην.

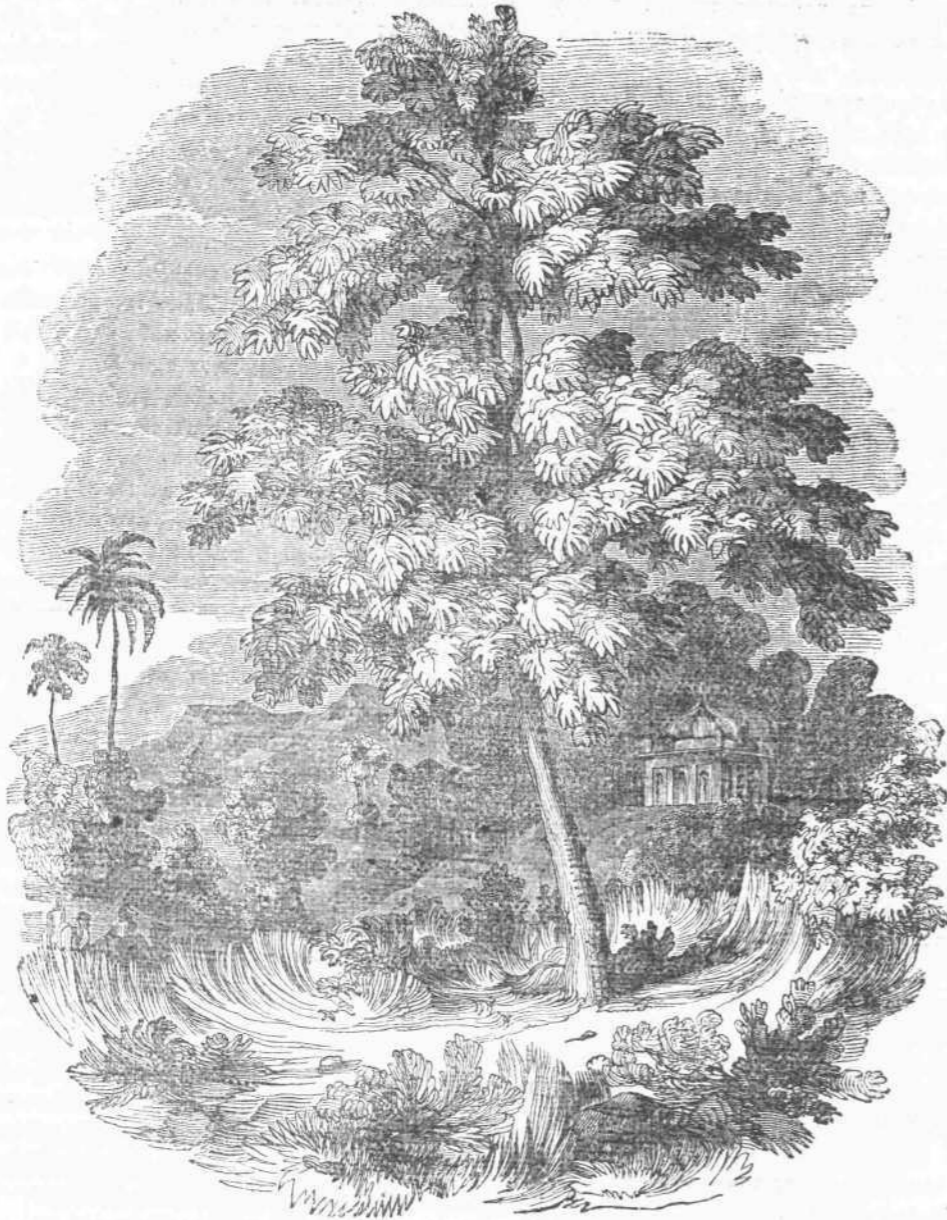
Τέλος, κατὰ τὴν φρικτῶδη ἐκείνην στιγμὴν, ὅτε πᾶσα ἐλπίς ἐφαίνετο ἀπολεσθεῖσα, δάκρυ πικρὸν ἀνέβλυσεν εἰς τὸν ὀφθαλμόν τοῦ Μπράτσκου καὶ ἔρρευσε ἐπὶ τῆς παρειᾶς του. Εἶτα δὲ σφραγισθεὶς διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ, ἐχαμήλωσε τὸ ὄπλον του, καὶ ὅτε κραυγὴ τοῦ Τάσου ἀνήγγελλεν ὅτι ἤγεισε τέλος τὴν ἄρκτον, ἠκούσθη ὁ κρότος τοῦ πυροβόλου μυριάκις ἐπαναληφθεὶς ἀπὸ τὴν ἡχώ τοῦ ὄρους. Ἀλλὰ συγχρόνως ἀντήχισε γοερά καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ἀνεψιοῦ του· διότι, ὅτε ἡ σφαῖρα ἔμελλε νὰ κτυπήσῃ τὸν σκοπόν, ὁ κλάδος, ἀφ' οὗ Τάσος ἐκρέματο, ἐθραύσθη, καὶ πίπτων ὁ δυστυχὴς νέος ἐδέχθη τὴν σφαῖραν εἰς τὰ στήνα!

Τὸν εἶδαμεν, φεῦ! ἀγωνιῶντα, ἐναγκαλιζόμενον τὴν δάκνουσαν αὐτὸν ἄρκτον, καὶ ἀμφοτέρους κυλιόμενος πρὸς τὸ χεῖλος τῆς τρομερᾶς ἀβύσσου! Φρίσσω ἀκόμη ἀναμνησκόμενος τὴν σκηνὴν ἐκείνην! Τὰ δύο σώματα ἐράνησαν ἀκίνητοῦντα εἰς τὴν ὄχθην τοῦ βραχέθρου, καὶ εἶτα... βρῆως κατευλίσθησαν πρὸς τὸ βάθος, οἰκτρῶς κατασυντριβέντα.

Ἐζητήσαμεν καὶ αὐθις νὰ καταβῶμεν τὸν κρημνόν, διὰ νὰ παραλάβωμεν τὸν νεκρόν, ἀλλ' ἀδύνατον. Χίλιοι, ὡς εἶπον, πόδες μᾶς ἐχώριζον ἀπ' αὐτοῦ, καὶ χίλιοι ἀνά πᾶν πρὸς αὐτὸν βῆμα μᾶς παρουσιάζοντο θάνατοι, ὥστε ταχέως ἠναγκάσθημεν νὰ παραιτηθῶμεν τοῦ σκοποῦ, καὶ οὕτως ἀποτειναντες διάπυρον ὑπὲρ ἐκείνου προσευχῆν, τὸν κατελίπομεν ἤρεμον εἰς τὴν μεγαλοπρεπεῖ τῶν τάφου.

Τὸ ἑσπέρας ἐπανεληθόντες εἰς τὰς σκηνὰς ἠρωτήσαμεν τὰ κατ' ἕκαστα τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἀνωτέρου δράματος, ἅτινα ἠγνοοῦμεν ἔτι. Ἐμήθημεν δὲ ὅτι τὸ μετὰ τοῦ Τάσου ἀπόσπασμα εἶχε διευθυνθῆ, θηρεῖον πρὸς τὸ ὄρος, καὶ ὅτι περὶ τὴν μεσημβρίαν ἀποχωρισθεὶς τῶν λοιπῶν ἔγεινεν ἄφαντος. Ὅτι κατ' ἀρχὰς οὐδὲ κἄν ὑπωπτεύθησάν τι, ὅτε ὁμῶς, πλησιάζουσας τῆς ὥρας τῆς ἐπανόδου, εἶδον ὅτι ἡ ἀπουσία του παρετείνετο, ἀνέβησαν τὸ ὄρος καὶ μετ' οὗ πολὺ ἀνεκάλυψαν τὴν θέσιν του χωρὶς νὰ δυνήθωσι νὰ φέρωσι πρὸς αὐτὸν οὐδεμίαν βοήθειαν. ἠγνοεῖτο ὁμῶς πῶς εὐρέθη πέραν τοῦ βραχέθρου, ἐν ᾧ ἐκ τοῦ μέρους ἀφ' οὗ εἶχεν ἀναχωρήσει οὐδεμία ὑπῆρχε διάβασις, καὶ πῶς συνητήθη μετὰ τοῦ θηρίου ἐκείνου, τοῦ προξενήσαντος τὸ τραγικὸν αὐτοῦ τέλος.

Τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶν ἀπεστρατοπεδεύσαμεν, καὶ

Ἐλαστικὴ συκῆ.

μετὰ δύο ἡμέρας περὶ λύχνων ἀρῆς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν πόλιν.

— Καὶ ὁ Μράτσκος ;
— Ὁ Μράτσκος, κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν τῆς θλίψεώς του, ὤρμησεν ἀπονενοημένος διὰ τὴν ἀκούσθησιν τὴν ἐναέριον πορείαν τοῦ δυστυχοῦς ἀνέψιου του καὶ ἀνδρὸν ἐπροσθάναιεν νὰ τὸν ἐμποδίσωμεν ἀντὶ ἐνὸς δύο νεκροῦς θὰ ἐκλαίωμεν τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Τὸν ἐπανεφέραμεν εἰς τὴν πόλιν, προσπαθοῦντες καθ' ἑδὸν νὰ τὸν παρηγορήσωμεν, ἀλλ' ἦτον ἀπαρηγόρητος· ἡ σιδηρὰ ἐκείνη φύσις καταβάλλετο ἀπὸ τὴν ιδέαν, ὅτι ἦτον καὶ αὐτὸς αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ ἀνέψιου του, καὶ οὐχὶ πολὺ μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὅτι παρήτησε τὴν τέχνην του καὶ ἐπληθύνθη εἰς τὴν πατρίδα του, ὀρκισθεὶς νὰ μὴ ἐγγίσῃ πλέον πυροβόλον.

Σ. Σ.

ΠΕΡΙ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΙΟΥ.

— 62 —

Ἐκ τῆς παιδικῆς αὐτῶν ἡλικίας, οἱ τυχόντες ὑποψοῦν ἐλευθέρως ἀγωγῆς, γινώσκουσι τὸ ἐλαστικὸν κόμμι (gumma elastica, Caoutchu), οἱ πολλοὶ ὅμως ἀγνοοῦσιν ἴσως καὶ ἀνδρωθέντες πῶθεν παράγεται ἡ πολύχρηστος αὕτη ὕλη, ἐξ ἧς καὶ πέδιλα, καὶ φορέματα ἀδιάβροχα κατασκευάζονται, τῆς ὁποίας τοσαύτη γίνεται χρῆσις εἰς τὰ σχολεῖα ὅπου ἡ ἱερογραφία διδάσκαται, καὶ ὅπου παράδοξοι καὶ γελοῖαι ἰδέαι περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῆς ὑποψιθίζονται μεταξὺ τῶν εὐπίστων μαθητῶν, λίαν ἐπιφοβοὶ εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀθωοτέρου τῶν ζώων ἦτοι τοῦ ὄνου.

Ἡ χρησιμωτάτη αὕτη εἰς τὰς τέχνας ὕλη δὲν

εἶναι εἰμὴ ὁ γαλακτώδης ὅπως δύο δένδρων βλαστανόντων εἰς τὰ θερμὰ κλίματα· τὸ μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι εἶδος συκῆς, ἧς τὴν εἰκόνα δημοσιεύομεν, καὶ ἧτις καλεῖται Συκὴ ἢ ἐλαστικὴ (Ficus elastica)· εἶναι δὲ αὕτη δένδρον ἀειθαλές, μέγα, ἔχον φύλλα εὐμεγέθη, ἐπιμήκη, ἀνευ ἐντομῶν, καὶ στιλπνότερα· τὸ δὲ καλεῖται Ἰάτροσον ἐλαστικόν (Jatropha elastica, ἢ Hevea guianensis)· εἶναι δὲ τοῦτο δένδρον φυόμενον ἐν Γουϊάνη καὶ Βραζιλίᾳ, ἔχον ὕψος 50—60 ποδῶν καὶ φύλλα μακρόμισχα, δερματώδη, ἀτριχῆ, σύνθετα ἐκ τριῶν φυλλαρίων σφηνοειδῶν.

Ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τῶν δύο τούτων δένδρων πρῶτος ἐντομὰς μάλλον ἢ ἦττον βαθεῖας, ἐξ ὧν βρέει ἀσθονοὶ λευκοὶ καὶ γαλακτώδης ὅπως, συναζόμενος εἰς δοχεῖα πῆλινα, ὅστις ξηραίνόμενος καὶ πηγνύμενος εἶναι αὐτὸ τὸ ἐν χρῆσει ἐλαστικὸν κόμμι. Πλάττεται δὲ εἰς σφαιρία ἢ πλακοῦντας, καὶ εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὐρίσκειται πολλάκις εἰς τὸ ἐμπόριον.

Τὸ ἐλαστικὸν κόμμι εἶναι ὕλη ἀδιάλυτος εἰς τὸ ὕδωρ καὶ τὸ οἰνόπνευμα· κατασκευάζουσι δ' ἐξ αὐτοῦ διάφορα ἐργαλεῖα, ριζάλας, δοχεῖα, ὑποδήματα, ἐμβάδας καὶ ὑδάσματα.

Πρὸ τινων ὅμως χρόνων παρεχώρησε τὰ πρωτοτόκια του, εἰς ἑτέραν τινα ἀνάλογον οὐσίαν, τὴν Γούτταν-πέρικαν (Gutta percha), ἧτις εἶναι στερεότερα τις ὕλη, πηγάζουσα ἐκ τοῦ δένδρου Isonandra gutta, καὶ ἔχει τὴν ιδιότητα, ἐὰν ἐντὸς θερμοῦ ὕδατος τεθῆ, νὰ λαμβάνη σύστασιν μάζης μαλακῆς καὶ διαπλαττομένης κατὰ βούλησιν, ὅταν δὲ ψυχρυνθῆ ν' ἀποσκληροῦται διαφυλάττουσα τὸ σχῆμα ὑπερτῆ ἐδόθη. Δι' αὐτῆς κατασκευάζονται σήμερον ἐν Εὐρώπῃ ἀγγεῖα, ἐπιπλα, βακτηρίαι, θῆκαι, χειρουργικὰ ἐργαλεῖα, εἰκόνες, φορέματα, καὶ πλήθος ἄλλων ἀντικειμένων χρησίμων εἰς τὰς ἀνάγκας, ἢ τὴν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ἐλαστικὸν κόμμι ὡς λίαν ἀνθρωποῦχον καὶ λιπαρὸν εἶναι οὐσία εὐπρηστος καὶ δι' αὐτοῦ κατασκευάζουσιν, ὅπου ἀφθῶνως βλαστάνουσι τὰ παράγοντα αὐτὸ δένδρον, λαμπάδας πρὸς φωτισμόν, αἰτινες, κατὰ τὸ λέγειν ἀξιοπίστων περιηγητῶν, διαχέουσι ῥοῆς καθαρόν, εὐχάριστον καὶ ἀρθρον.

Ο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Giornale dall' assedio di Costantinopoli 1453 di Nicolò Barbaro P. V. Corredato di note e documenti par Enrico Cornet. Vienna. Libreria Tendler et Comp. 1856. Ἦτοι· « Ἡμερησίον τῆς ἐν εἰσι 1453 πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ Νικολάου Βαρβάρου Ἐνετοῦ πατρικίου ἢ προτετόρισαν σημαίωσις τε καὶ ἔγγραφα ὑπὸ Ἐβρίκου Κορνέτου. Ἐν Βιέννῃ, 1856. » (Εἰς 8ον, ἐκ σελίδ. 82.)

Ἄρθρον Β'.
(ἴδε φυλλάδ. 194, σελ. 39.)

Ἀπὸ τῆς 24 Μαΐου, λέγει ὁ ἡμέτερος Φραντζῆς

συμφώνως μετὰ τοῦ Ν. Βαρβάρου, « ἐπιθυρίσθη ὅτι ὁ ἀμνηστὸς βούλεται διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης τῆ εἰκοστῆ ἐνάτη τοῦ αὐτοῦ πολεμῆσαι τοὺς Ἕλληνας σποδρῶς μετὰ συμπλοκῆς καὶ συρρήξεως. » Ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος, ὅστις πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀντεπιστεῖλαι πρὸς τὸν προτείναντα τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως ἡγεμόνα τῶν Τούρκων ὅτι· « τὸ δὲ τὴν πόλιν σοὶ δοῦναι οὐτ' ἐμὸν ἐστὶ οὐτ' ἄλλου τῶν κατοικούντων ἐν ταύτῃ· κοινῆ γὰρ γνώμη πάντες αὐτοπροσιρέτω· ἀποθανοῦμεν καὶ οὐ φεισόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν » (λοῦμ.), περιήρχετο ἀγρυπνος τὰ τεῖχη, καὶ ἐπεσκεύαζεν αὐτά, καὶ νέα ἀνήγειρεν ὄχυράματα, καὶ προσέτρεπε καὶ ἐνεθάβρυνε καὶ παρεκάλει καὶ κατεσίγαζε τὰς ἐριδας, καὶ διὰ λόγων καὶ ἔργων τοῖς πᾶσιν ἀνεμίμνησκε τί ὄφειλον πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν πατρίδα. Ἀξιώγατος ἦν τωόντι, κατὰ τὸν Βάρβαρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἱστορικοὺς, ἡ σύνεσις καὶ ἡ καρτερία καὶ ἡ πολεμικὴ ἀρετὴ καὶ ἡ μετριοπάθεια τοῦ ἀλλοθῶς τρισυγκρίσου ἐκείνου αὐτοκράτορος, ὡς ὀνομάζει αὐτὸν ὁ Φραντζῆς. Δὲν εἶχεν ὅμως δυστυχῶς ν' ἀντιπαρακίση πρὸς μόνον τοῦ Μωάμεθ τὰ στίφη, ἀλλὰ καὶ πρὸς μυρία ἄλλας ἐπιβουλὰς καὶ δυσχερεῖας, κινδυνώδεστερας καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν κινδύνου. Ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς, διχνοσοῦντες ὡς πρὸς τὴν ἐνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν (1), ἦσαν διηρημένοι εἰς δύο ἀντίπλα στρατόπεδα· καὶ εἰς τοσοῦτο μάλιστα περιήλθεν ἡ ἐρις, ὥστε οἱ μὲν περὶ τὸν Γεννάδιον ἔλεγον, εἰ πρέπει νὰ πιστεύσωμεν τὸν ὑπερμαχον τῆς ἐνώσεως Δούκαν, ὅτι « κρείττοτόρον ἐστὶ εἶδέναι ἐν μέτῃ τῆ πόλει φακιόλιον βασιλεῦον Τούρκων ἢ καλύπτραν λατινικὴν, » οἱ δ' ἐπεικλοῦντο, τάναντία φρονούντες, τὴν Δύσιν, τὴν Δύσιν ἧτις ἔνα βοηθήσει τοὺς κινδυνεύοντας τῆς Ἀνατολῆς χριστιανούς, ἔρον ἔθετο ἀπαρχάχατον τὴν καταπάτησιν τῆς ἐαυτῶν συνειδήσεως· ὁ ὄχλος, τὸ ἀγριον καὶ δύσκολον καὶ ὑπόκωρον τοῦτο γερόντιον, ὡς ὀνόμασε τις τῶν ἀρχαίων αὐτόν, « βλέποντες ταπεινοῦσθαι τὰ ἐν τῇ πόλει καὶ εὐρόντες τὸν καιρὸν εἰς τὰς πονηρὰς ὀρέξεις, στάσεις καὶ ἀκαταστασίας καθ' ἡμέραν ἐποίουν, καὶ ὕβρεις καὶ λοιδορίας εἰς τὰς πλατεῖας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως κατὰ τοῦ δυστυχοῦς βασιλεῦς καὶ τῶν ἐτέρων ἀρχόντων ἐξέχεον » (Φραντζ.). οἱ Γενουήσιοι, οἵτινες κατεῖχον τὸν Γαλατᾶν, συμμαχούντες κρυφίως μετὰ τῶν πολιορκιητῶν, προέδιδον καὶ ἐμαρκάουον τὰ σχέδια τῶν πολιορκουμένων, ὡς εἶδομεν ἐν τοῖς περὶ Κόκκου, καὶ ἄλλας βυζαντινὰς παρῆγον αὐτοῖς· καὶ, τὸ πάντων δεινότερον, αὐτοὶ οἱ πρόμαχοι τῆς πόλεως διετρέφον καὶ ἤριζον πρὸς ἀλλήλους. Ὁ Ἰουστινιανός (2), ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ μεγάλου Δουκῆ Νοταρᾶ, « ἀνωφελεῖ καὶ ἀλάστορα

(1) Περὶ ταῦτος ἡμιλεῖ καὶ ὁ Βάρβαρος ἐν σελ. 4.
(2) Ἐν τῇ ὕπ' ἀρ. 2 σημειώσει (φυλλάδ. 194, σελ. 40.) εἶδόμεν ὅτι, κατὰ Φραντζῆν, ὁ Ἰουστινιανὸς δὲν ἦλθεν ἐπίτευξαι εἰς Κωνσταντινουπόλιν. Ὁ Δουκᾶς ὅμως λέγει ὅτι ἐστάλη εἰς Γενεύης κατ' αἰτησίαν τῶν ἐν Γαλατῆ, καὶ ὅτι ἔλθε « σὺν δυοῖ νῆσι ὑπερμεγέθει, ἔχον καὶ πολεμικὰς παρασκευὰς πολλὰς καὶ καλὰς, τὴν ἐνοχλίαν νέος Γενουήτικος ἀρμένον πρέσβυτας θυμὸν, κλ. »

καὶ ἐχθρὸν τῆς πατρίδος ἐκάλεισεν, ἐμπλουθεὶς καὶ αὐτὸς ἐξ ἐναντίας ὑβρεσιν ἐτέραις, » καὶ μόλις ὁ αὐτοκράτωρ συνδιηλλάξατο αὐτοῦ, διὰ τῆς κατασκευῆς ταύτης προτροπῆς· « ἀδελφοί, οὐκ ἔστι καιρὸς ἀναμέσειν ἡμῶν τοιούτως ποιεῖν καὶ λέγειν καὶ μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς συγχωρήσωμεν καὶ τῷ Θεῷ δευθώμεν ἵνα λυτρωθῶμεν ἐκ τοῦ προφανοῦς στόματος τῶν αἰσθητῶν τούτων δρακόντων » (Φραντζ.).

Πανταχόθεν ἄρα ἐπολιορκεῖτο ὁ δύστηνος ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ ἐκτός μὲν τοῦ τείχους ὑπὸ τριακοσίων περίπου χιλιάδων ἀρειμανίων στρατιωτῶν διοικουμένων μάλιστα ὑπὸ τοιοῦτου ἀρχηγοῦ, τοῦ Μωάμεθ, καὶ ὑπὸ μηχανῶν καὶ πυροβόλων καὶ τετρακοσίων εἰκοσι νηῶν, ἐντός δὲ αὐτοῦ ὑπὸ ἐπιβουλῶν καὶ διχονοιῶν καὶ στάσεων καὶ δεισιδαιμονιῶν. Καὶ ὅμως αὐτὸς, μόλις ἐπὶ χιλιάδων ἀνδρῶν (3) καὶ δεκατεσσάρων πλοίων στρατηγῶν, οὕτω πως ἀντέκρουσεν ὑπὲρ τὰς πεντήκοντα ἡμέρας τὰς προσβολὰς τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰς ἐλεπόλεις κατέστρεψε καὶ φόνον ἐπέφερε πολὺν, ὥστε δύο ἡμέρας πρὸ τῆς μεγάλης ἐφόδου, αὐτοῖς Τούρκοις δειλία προσήγγισε... ὁ δὲ ἀμυρᾶς, καὶ πᾶς ὁ στρατὸς αὐτοῦ λυπούμενος καὶ καταφθῆς ὑπέρχον· ἔς βουληθεὶς ἐπὶ τὴν αὐριον ἐγερθῆναι καὶ τὴν πολιορκίαν λῦσαι » (Φραντζ.).

Καὶ ἐλύετο βεβαίως ἄνευ τῶν προτροπῶν τοῦ Σογᾶν πασᾶ. Ὁ Μωάμεθ εἶχε παρ' αὐτῷ δύο βεζίρρας, πρῶτον μὲν τὸν Ἀλί πασάν, « ὑπὲρ πάντα δόκιμον καὶ πρακτικόν, » κατὰ Φραντζῆν, δεύτερον δὲ τὸν Σογᾶν ἐκεῖνον, θερμὸν ἀντίζηλον τοῦ Ἀλί. Καὶ οὗτος μὲν συνεβούλευσε νὰ ἀναχωρήσῃσιν « ἵνα μὴ τι χεῖρον γένηται, » ὅπερ ἀκούσας ὁ ἀμυρᾶς « ἡμιθανὴς ἐκ τῆς λύπης καὶ τῆς περιρρονήσεως ἐναπέμεινεν, πῶς μετὰ αἰσχύνης τοιαύτης ὡς φεύγων ἀναχωρήσῃ » ὁ Σογᾶν ὅμως ἀνεπτέρωσε τὸ φρόνημα τοῦ ἡγεμόνος διὰ τοιούτων ἐνθαῦροντικῶν λόγων, ὥστε ἀχαρίεις ἐναπέμεινε, καὶ ἀναψυχὴν ἐκ τῆς λύπης ἔλαβε, » καὶ προσέταξε τὴν προετοιμασίαν τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν ἐφοδὸν. Οἱ στρατιῶται ἐπτάκις ἐλοοῦσθσαν τὴν προτεραιὴν τῆς ἀποφάδος ἡμέρας, καὶ ὁ Μωάμεθ αὐτὸς διὰ δημηγορίας φλογερᾶς ἐξέκαυσε τὸ θάρρος τῶν πολεμιστῶν, οἵτινες ἀλαλάζοντες πάντες ἐν μιᾷ φωνῇ, « ἀλλὰ ἀλλὰ, Μεσμέτη βεσοῦλ ἀλλὰ, » ἀνεκραύγαζαν (Φραντζ.).

Ἄπει ἦσαν μέγαν θαλάσσης ἦκουσεν οἱ ἐν τῇ πόλει τὴν τσοῦτην κραυγὴν· διότι τσοῦτον ἦτο, ὡς εἶδομεν, τὸ πλῆθος τῶν πολιορκητῶν, ὥστε ἀπεντακοσίοι καὶ πλεον ἐξ αὐτῶν ἦσαν καθ' ἕκαστον τῶν πολιορκουμένων, » ὡς λέγει ὁ Φραντζῆς. Κατ' ἐπιταγήν τοῦ αὐτοκράτορος, αἱ ἱερεῖς ἀρχιερεῖς μοναχοὶ γυναῖκες τε καὶ παιδιὰ, μετὰ δακρύων διὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως περιερχόμενοι τὸ Κύριε ἐλέησον ἐκράζον. . . . καὶ μετὰ κλαυθμοῦ ἀλλήλους ἀνε-

(3) Σημειώσαντες ὅτι ὁ ἀριθμὸς ἦτο τοσοῦτος κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς πολιορκίας· μετὰ ταῦτα ὅμως ἠλαττώθη ἕνεκα φόνων καὶ τραυμάτων καὶ ἀσθενειῶν, ἵσως δὲ καὶ λιποταξιών.

παρρόνοντο ἵνα ἀνδρείως ἀντισταθῶσι τοῖς ἐναντίοις ἐπὶ τῇ ὥρᾳ τῆς συμπλοκῆς· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῇ αὐτῇ ὀδυνηρᾷ ἐσπέρα τῆς δευτέρας συνάξας πάντας τοὺς ἐν τέλει ἀρχοντας καὶ ἀρχομένους δημάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ ἐτέρους προκρίτους στρατιώτας, » ἀνεκάλεισεν εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἀπόγονοι Ἑλλήνων, καὶ παρεκάλεισεν « ἵνα στῶσιν ἀνδρείως καὶ μετὰ γενναίας ψυχῆς, ὡς πάντες ἕως τότε ἐποίησαν, » καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς « τὴν ἐκλαμπροτάτην καὶ περίφημον ἐκείνην πόλιν καὶ πατρίδα ἡμῶν καὶ βασιλεύουσαν τῶν πόλεων, . . . » τὴν « ἐλπίδα καὶ χαρὰν πάντων τῶν Ἑλλήνων. »

« Διὰ τέσσαρά τινα, προσέθετο, ὀφειλέται κοινῶς ἐσμὲν πάντες ἵνα προτιμῆσωμεν ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ ζῆν, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ εὐσεβείας, δεύτερον δὲ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, τρίτον δὲ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ὡς Χριστοῦ κυρίου, καὶ τέταρτον ὑπὲρ συγγενῶν καὶ φίλων. Λοιπὸν, ἀδελφοί, ἐάν χρεώσῃται ἐσμεν ὑπὲρ ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀγωνίζεσθαι ἕως θανάτου, πολλῶ μᾶλλον ὑπὲρ πάντων τούτων ἡμεῖς ; »

Κατὰ τὴν δημηγορίαν ταύτην οἱ μὲν Ἔνετοι Ἰσταντο ἐκ δεξιῶν τοῦ αὐτοκράτορος, οἱ δὲ Λιγουρῖται ἢ Γενουήνσιοι, ἐξ εὐνούμων στραφεῖς λοιπὸν προσηγόρευσε καὶ τούτους καὶ ἐκεῖνους, καὶ ἐπακάλεισθη τὴν συνδρομὴν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἦν τινα δευτέραν πατρίδα καὶ μητέρα εἶχον ἀνεκὰθεν. Ἀποταθείς δ' ἐπὶ τέλους πρὸς πάντας συνάμα, καὶ ἀδελφοὺς καὶ συστρατιώτας καλῶν, « ἀνέθετο τὸ τεταπεινωμένον σκῆπτρον εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ παρεκάλεισεν ἵνα τὴν πρέπουσαν τιμὴν καὶ ὑποταγήν δώσωσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ δημάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. »

Καὶ ἐκλαυσεν ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ μετὰ κλαυθμοῦ ὡσαύτως ἀπεκρίναντο πάντες· « ἀποθάνομεν ὑπὲρ τῆς Χριστοῦ πίστεως καὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν ! »

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ πολιορκούμενοι « κερδίαν ὡς λέοντες ἐποίησαν, καὶ ἀλλήλοις συγχωρηθέντες ἤθουσαν εἰς τῷ ἐτέρῳ καταλλαγήναι, καὶ μετὰ κλαυθμοῦ ἐνηγκαλιζόντο, μῆτε φιλάτων τέκνων μνημονεύοντες, οὐτὰ γυναικῶν ἢ πλοῦτου φροντίζοντες, εἰμὴ μόνον τοῦ ἀποθανεῖν ἵνα τὴν πατρίδα φυλάξωσι. Καὶ ἕκαστος ἐν τῷ διατεταγμένῳ τόπῳ ἐπανεστρεψε, καὶ ἀσφαλῶς ἐποίουν ἐν τοῖς τείχεσι τὴν φυλακὴν. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου σοφίας ἐλθὼν καὶ προσευχόμενος μετὰ κλαυθμοῦ τὰ ἀχραντα καὶ θεῖα μυστήρια μετέλαβεν ὁμοίως καὶ ἕτεροι πολλοὶ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐποίησαν. Εἶτα ἐλθὼν εἰς τὰ ἀνάκτορα ὀλίγον σταθεὶς καὶ ἐν πάντων συγχώρησιν αἰτήσας, ἐν τῷδε τῷ ὥρᾳ τίς διηγῆσεται τοὺς τότε κλαυθμοὺς καὶ θρήνηους τοὺς ἐν τῷ παλατίῳ ; εἰ καὶ ἀπὸ ξύλου ἄνθρωπος ἢ ἐκ πέτρας ἦν, οὐκ ἐδύνατο μὴ θρηνησαι » (Φραντζ.).

Ἀκούσωμεν ἤδη τὸν Ν. Βάρβαρον διηγούμενον τὰ τῆς ἐφόδου·

« Τὴν εἰκοστὴν ἐνάτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Μαΐου,

τελευταίαν ἡμέραν τοῦ πολέμου, ὁ κύριος ἡμῶν Θεὸς ἐξέδοτο σκληρὰν ἀπόφασιν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, θελήσας νὰ περιέλθῃ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας τοῦ Μωάμεθ υἱοῦ τοῦ ποτὲ Μουράτου Τούρκου, ὡς κατωτέρω θέλετε ἰδεῖ κατὰ τὰς ἐξέσεις ἢ γενικὴ αὕτη μάχην. Ὁ αἰώνιος Θεὸς ἠθέλησε νὰ ἐκδώτῃ ταύτην τὴν ὀριστικὴν ἀπόφασιν, ὅπως πληρωθῶσιν ὅλαι αἱ ἀρχαῖαι προφητεῖαι, καὶ μάλιστα ἡ πρώτη προφητεία τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ὅστις κάθηται ἐφιππος ἐπὶ στήλης πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ἀγίας σοφίας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ προφητεύει διὰ τῆς χειρὸς καὶ λέγει· ἐντεῦθεν ἐλεύσεται ὁ ἀπολέσων με, δεικνύων τὴν Ἀνατολήν, ἦτοι τὴν Τουρκίαν. Ἡ ἄλλη προφητεία λέγει· ὅταν εἰρεθῇ αὐτοκράτωρ ἔχων τὸ ὄνομα Κωνσταντίνος καὶ τὴν μητέρα Ἐλένην, ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀπολεσθήσεται ἡ Κωνσταντινούπολις. Καὶ ἄλλη προφητεία λέγει· ὅταν ἡ σελήνη δείξῃ σημεῖον ἐν οὐρανῷ, μετ' ὀλίγου ἡμέρας· οἱ Τούρκοι θέλουσι κυριεύσει τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὡστε καὶ αἱ τρεῖς αὗται προφητεῖαι ἐπληρώθησαν· δηλαδή, οἱ Τούρκοι ἤλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ αὐτοκράτωρ ὠνομάζετο Κωνσταντίνος καὶ ἦν υἱὸς Ἐλένης, καὶ ἡ σελήνη ἔδειξε σημεῖον ἐν οὐρανῷ (4). Ὅλαι λοιπὸν ἐπληρώθησαν, καὶ ὁ Θεὸς ἀπεράσισε νὰ ἐκδώσῃ τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν κατὰ τῶν χριστιανῶν, καὶ μάλιστα κατὰ τοῦ κράτους τοῦ Κωνσταντίνου, ὡς μετὰ μικρὸν θέλετε ἀκούσει τὴν ἀπόφασιν. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς εἰκοστῆς ἐνάτης· Μαΐου τοῦ γιλιεστοῦ τετρακοσιοστοῦ καὶ πεντηκοστοῦ τρίτου ἡμέρας, τὴν τρίτην ὥραν πρὸ τῆς ἡμέρας, ὁ Μωάμεθ υἱὸς τοῦ Τούρκου Μουράτου ἤλθεν αὐτοπροσώπως εἰς τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ταύτης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα συγκροτήσῃ τὴν γενικὴν μάχην, διὰ τῆς ὁποίας μάχης κατέκτησε τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αὐτὸς ὁ Τούρκος δεσπότης διαίλε τὸν στρατὸν εἰς τρεῖς φάλαγγας, ἀνά πενήκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν ἐκάστην· μία φάλαγγς συνέκειτο ἐκ χριστιανῶν, οἵτινες βίη καὶ δυναστεία ἔμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἡ δευτέρα φάλαγγς συνέκειτο ἐξ ἀνδρῶν ταπεινῶν, δηλαδή, χωρικῶν καὶ τοιοῦτου συρφετοῦ, ἡ τρίτη φάλαγγς συνέκειτο ὅλη ἐκ γενιτσάρων φερόντων λευκὰ ζάρκο.λα (πίλους ὑψηλοῦς), οἵτινες γενιτσαροὶ εἰσὶν ὅλοι στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, μισθοῦμενοι καθ' ἡμέραν· εἰσὶ δὲ πάντες ἄνδρες ἐκλεκτοὶ καὶ θορσαλεῖοι κατὰ τὰς μάχας καὶ ὄπισθεν τούτων τῶν γενιτσάρων ἦσαν ὅλοι οἱ σουμπασίδαι, καὶ ὄπισθεν τούτων ἤρχετο ὁ Τούρκος ἡγεμῶν. Ἡ πρώτη φάλαγγς, ἢ ἐκ χριστιανῶν, ἔφερε τὰς κλίμακας εἰς τὰ τεῖχη, καὶ τὰς κλίμακας ταύτας ἤθελον νὰ ὑψώσωσιν ἐπὶ τῶν τειχῶν, καὶ εὐθὺς οἱ ἡμέτεροι ἐξέριπτον κατὰ γῆς καὶ τὰς κλίμακας καὶ τοὺς ἀνυψούντας αὐτάς· καὶ εὐθὺς πάντες οὗτοι ἐρρονοῦσαν, διότι οἱ ἡμέτεροι ἐξέριπτον μεγάλους λίθους ἀπὸ τῶν ἐπάλλεων, ὥστε ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν ἔσωζον τὴν ἰδίαν ζωὴν. Ὅσοι ἤρχοντο ὑπὸ τὰ τεί-

χη ὅλοι ἐρρονοῦντο, καὶ ὅτε οἱ ἀνυψούντες τὰς κλίμακας ἔβλεπον ὅτι ἐρρονοῦντο οὕτως, ἤθελον νὰ ἐπανέλθωσιν ὄπισθεν εἰς τὸ στρατόπεδον ἵνα μὴ φρονεθῶσι διὰ λίθων. Οἱ δὲ ἄλλοι Τούρκοι οἱ ὄντες ὄπισθεν, βλέποντες ὅτι ἐφρευγον, ἀμέσως κατεκρεοῦργουν αὐτοὺς διὰ γιγαγαγιῶν (5), ὥστε ἐβιάζοντο νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ τεῖχη, διότι εἴτε οὕτως· εἴτε ἄλλως ἔμελλον ν' ἀποθάνωσι· καὶ ὅτε οἱ τῆς πρώτης ταύτης φάλαγγος ἐρρονοῦθησαν καὶ συνετρίβησαν, ἐπῆλθεν ἀκάθεκτος ἡ δευτέρα φάλαγγς. Ἡ δὲ πρώτη φάλαγγς εἶχε σταλῆ διὰ δύο λόγους· ὁ μὲν πρῶτος λόγος ὑπῆρξεν ὅτι ἤθελον νὰ φρονεθῶσι μᾶλλον οἱ χριστιανοὶ ἢ οἱ Τούρκοι· ὁ δὲ δεύτερος λόγος ὑπῆρξεν ὅπως ἐλθόντες κοπιᾶσωσιν ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇ πόλει. Καί, ὡς εἶπον ὑμῖν, ἀποθανόντων καὶ κκεκωθέντων τῶν τῆς πρώτης φάλαγγος, ἤλθον οἱ τῆς δευτέρας φάλαγγος ὡς ἀχάλινωτοι λέοντες κατὰ τοῦ τείχους ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ Ἀγ. Ῥωμανοῦ. Καὶ ἰδόντων ἡμῶν τὸ τρομερὸν τοῦτο θέαμα, εὐθὺς ἐσήμεναν οἱ κώδωνες καθ' ὅλην τὴν ξηρὰν καὶ καθ' ὅλας τὰς θέσεις τοῦ τείχους· κρίζοντες δὲ ἕκαστοι, βνήθεια, ἔλεως νὰ γείνη ὁ αἰώνιος Θεὸς ἐναντίον τούτου τοῦ σκύλου Τούρκου, ἐδράμιον πάντας εἰς ἀντίκρουσιν τούτων τῶν ἐθνικῶν, καὶ ἐκεῖ ἤρχισαν νὰ ἀνθίστανται ἐκτός τοῦ ἐλάσσονος τείχους (6). Ἄλλ' οἱ τῆς δευτέρας ταύτης φάλαγγος εἶναι ὅλοι ἄνθρωποι ἐνεργοί, οἵτινες, ὡς εἶπον ὑμῖν, ἤλθον εἰς τὰ τεῖχη καὶ ἐκοπίασαν μεγάλως τοὺς τῆς ξηρᾶς διὰ τῆς μάχης ἦν ἐποίησαν· καὶ αὕτη δὲ ἡ δευτέρα φάλαγγς ἠγωνίσθη νὰ ἀνυψώσῃ κλίμακας ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἀλλ' οἱ ἐντός τοῦ τείχους ἀνδρείως κατεκρήμιζον αὐτάς· καὶ ἱκανοὶ Τούρκοι ἐρρονοῦντο· ἐξηκοντίζοντο δὲ ὅλον ἐν καὶ τὰ ἡμέτερα βέλη καὶ κανόνια εἰς τὸν στρατὸν, καὶ ἐρρονοῦντο τόσοι Τούρκοι ὥστε ἦτο πρᾶγμα ἀπίστευτον. Ὄθεν ἐλθούσης τῆς δευτέρας ταύτης φάλαγγος, καὶ μάτην ἀγωνισθείσης νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ φρούριον, ἤλθε τὴν φορὰν ταύτην ἡ τρίτη φάλαγγς, ἦτοι οἱ γενιτσαροὶ, στρατιῶται ἔμμισθοι, καὶ οἱ σουμπασίδαι, καὶ πλῆθος ἄλλων μεγάλων ἀρχηγῶν ὅλων ἀνδρείων

(5) « Οἱ δὲ τζαούσιδες καὶ βάρδοϋχοι τῆς αὐτῆς μετὰ βάρδων σιδερῶν καὶ βουλεύων ἐνέτυπον, ἵνα μὴ δίδωσι νῦτα τοῖς ἐχθροῖς. » Φραντζ. Β. Ἐλ. Γ'. Κεφ. Ζ'.

(6) Barbaeani, ἦτοι, ὡς ἐρρονεῖται τὴν λέξιν ταύτην τὰ λεξικά, parte della muraglia da basso fatta a scarpie. Ἐννοεῖ δὲ ἐνταῦθα ὡς καὶ ὑποὸ ἀλλαγῆς μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ταύτην ὁ συγγραφεὺς, τὸ ἐξωτερικὸν τεῖχος· διότι, ὡς καὶ σήμερον φαίνεται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ξηρὰν τεῖχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατεσκευάσθη διπλοῦν καὶ ὀχυρόν, τὸ δὲ πρὸς τὴν Προποντιδα καὶ τὸν λιμένα ἀπλοῦν καὶ ἀσθελεῖ. « Τὸ μὲν οὖν τεῖχος ταύτης τῆς πόλεως, λέγει ὁ Χαλκοκονδύλης (Βιβλ. Ν', ἢ) οὐδὲν ὅσον ἐν οὐτῷ ἔραματι ἔχει μέγαν, ὥστε τὰ πλοῖα παραπλέοντα πράγματα ἔχειν. Κατ' ἤπειρον δὲ ἐστὶν ὄνομα τεῖχος τῆς πόλεως, τὸ μὲν μέγα τε καὶ ἄξιον λόγου, τὸ δὲ ἐλαττον, ἐκτός εἰς τὴν τὰ φρον ὑπερκειμένην. Τάφρος δὲ ἐπεστὶν ὑπερκομμένη λίθος, τὸ εὖρος πλεθειρία. Τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ καὶ τοῖς Ἑλλοπο βουλευομένοις ἐδέδοκτο παρασκευασμένους εἰς τὸ ἐκτός τεῖχος ἀμύνεσθαι, οἱ κατὰ τὸν τὰφρον ὑπερκειμένην, κατὰ τὰ πρὶν δεδωγμένα σφίσι ἐπὶ Ἁμουράτεω, ὅτε ἐπολιορκεῖ τὴν πόλιν. »

(4) Περὶ τῶν προφητειῶν τούτων οὐδὲν ἀπητήχημεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω Βυζαντινοῖς ἱστορικοῖς.

ἀνθρώπων, καὶ ὁ Τοῦρκος δεσπότης ὄπισθεν αὐτῶν. Οἱ τῆς τρίτης ταύτης φάλαγγος ἐξώρμησαν κατὰ τοῦ τείχους τῆς ταλαιπώρου ταύτης πόλεως, οὐχὶ ὡς Τοῦρκοι ἀλλ' ὡς λέοντες, ἀλαλάζοντες καὶ σαλπίζοντες, ὥστε ἐφαίνετο πρᾶγμα τοῦ ἄλλου κόσμου· αἱ κραυγαὶ ἤκούοντο καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν αὐτήν, δώδεκα μίλια ἀπέχουσιν τοῦ στρατοπέδου. Ἡ τρίτη αὕτη φάλαγγς ἐκ τῶν ἀνδρείων Τοῦρκων συγκειμένη, εἶρε τοὺς ἐντὸς τοῦ τείχους εἰς ἄκρον κακοπιακότητας ὡς πολεμήσαντας μετὰ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας φάλαγγος· καὶ οἱ ἔθνη οὗτοι ἦσαν τοσοῦτῃ εὐθαρσεῖς καὶ ἀκαταίετοι κατὰ τὴν μάχην, καὶ διὰ τῶν μεγάλων ἀλαλαγμῶν ὅσους οἱ Τοῦρκοι ἐποίουν κατὰ τὸ στρατόπεδον τοσοῦτον κατεπτόουν ὅλην τὴν πόλιν, ὥστε ἀφήρουν κατὰ πολὺ τὸ θάρρος διὰ τῶν τοιοῦτων κραυγῶν καὶ σαλπισμάτων.

Οἱ ἐν τῇ ξηρᾷ ταλαιπώροι θεωροῦντες ἑαυτοὺς σχεδὸν ἀλωθέντας, ἀπεράσισαν καὶ ἐσήμηναν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τοὺς κώδωνας· καὶ οὕτως ἐσημαίνοντο καθ' ὅλας τὰς θέσεις τοῦ τείχους, κρυζόντων πάντων μεγάλη τῇ φωνῇ· ἔλεος, ἔλεος, ὁ Θεὸς νὰ σταίῃ ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν εἰς τὸ κράτος τοῦτο τοῦ Κωνσταντινίου, ὅπως μὴ βασιλεύσωσιν οἱ ἔθνη ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας. Καὶ καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν ὅλοι αἱ γυναῖκες ἦσαν γονυκλινεῖς, ἀλλὰ καὶ ἄνδρες ὡσαύτως, καὶ πάντες ἔκλαιον θερμῶς καὶ μετ' εὐλαθείας παρεκάλουν τὸν ἡμέτερον παντοδύναμον Θεὸν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Μαρίαν καὶ πάντας τοὺς ἁγίους καὶ τὰς ἁγίας τῆς ἐπουρανείου αὐλῆς (della corte celestiale), νὰ δώσωσι νίκην κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἐκείνων τῶν κακούργων Τοῦρκων ἐχθρῶν τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἐνῶ τοιαῦται ἐγίνοντο δεήσεις πρὸς Θεόν, οἱ Τοῦρκοι θηριωδῶς ἐμάχοντο κατὰ ξηρᾷ, πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Ῥωμανοῦ, ὅπου ἦν ἡ σκηνὴ τοῦ γαληνοτάτου αὐτοκράτορος καὶ ὅλων τῶν περὶ αὐτὸν εὐγενῶν (con tutta la sua baronia), καὶ τῶν κυριωτέρων ἱποποτῶν καὶ γενναίων ἀνδρῶν ὅτινες πάντες ἕσταντο πρὸ αὐτῶ ἀνδρείως μαχόμενοι ὡς ἄνδρες πρόθυμοι ἐκ τῶν τῆς ξηρᾶς. Ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι ἐκεῖνοι ἐμάχοντο, ὡς εἶπον, κατὰ τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Ῥωμανοῦ, ἧτοι κατὰ τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, ἐκσπενδονίζοντες οἱ ἔθνη ἐκεῖνοι ἀρκετὰς βολὰς κανονίων καὶ πυροβόλων καὶ ἀναρίθμητα βέλη· ἐκ δὲ τῶν φωνῶν τῶν ἐθνικῶν τούτων ἐφαίνετο ὅτι ἐσχίζετο ὁ ἀέρ. Ἐδόμει δὲ καὶ τὸ μέγα κανόνιον ἐκσπενδονίζον λίθους ὧν ἕκαστος εἶχε βάρος χιλίων διακοσίων λιτρῶν, καὶ βέλη ἐξακοντίζοντο καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ τείχους κατὰ τὸ μέρος τοῦ στρατοπέδου ἐπὶ μίλια ἐξ ἑκτενομένου· ὥστε τὰ μὲν ἐντὸς τοῦ ἐλάσσονος τείχους πίπτοντα ἀπετέλουν φόντον ὀφθαλμῶν καὶ ἐπέκεινα καμῆλων, τὰ δὲ ἐντὸς τῶν τάρρων, ἴσως εἰκοσι καμῆλων. Ἡ φοικαλέα αὕτη μάχη διήρκεσε μέχρι τῆς αὐγῆς.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—οοοοο—

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΣΤΟΡΓΗ. Ὁ Ῥοβέρτος Βαρκλαῖος, διοικητῆς τῆς Ἀγγλικῆς ναυτικῆς μοίρας κατὰ τὴν μάχην τῆς Ἐρίης, ἠκρωτηριάσθη δεινῶς ἀπολέσας τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν. Πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἶχε μνηστευθῆ νέαν κάλλιε τε καὶ σεμνότητι ἐξέχουσιν, ἦν καὶ ἡγάπα θερμῶς· ἀλλ' ὅτε ἐπανήλθεν ἀνήγγειλε διὰ τινος τῶν φίλων πρὸς τὴν νέαν τὸ συμβάν, καὶ προσέειπε γενναίως νὰ ἀπολύσῃ αὐτήν τῆς ὑποσχέσεως. «Εἰπέ αὐτῷ, ἀπεκρίθη ἡ εὐγενὴς νέα, ὅτι εὐχαρίστως δεχομαι τὰ γένη σὺζυγός μου ἐὰν ἔμειρε καὶ μέρος μόνον τοῦ σώματος κατέχον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.»

ΤΟ ΥΠΟΠΤΟΝ ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΩΝ. Ὁ Ὁμαῆς Ῥύης (Rhoé), πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας παρὰ τῷ Σελίμ-Σάχ, αὐτοκράτορι τῶν Μογγόλων, λέγει ὅτι ὁ δεσποτικώτατος οὗτος ἡγεμὼν, ἀνοιξὰς ἐμπροσθεν αὐτοῦ κιβώτια πεμπόμενα ἐξ Ἀγγλίας ἔνα λάβα δῶρα τινά, ἐξεπλάγη ἐντυχῶν εἰκόνα παριστάσῃ Σάτυρον ἐλκόμενον ἀπὸ τῆς ῥίνος παρὰ τῆς Ἀφροδίτης. «Ἐπέλαβε, λέγει ὁ πρέσβυς, τὴν εἰκόνα πειθθεῖσαν ἐπὶ ταύτῃ πρὸς χλευασμὸν τῶν Ἀσιανῶν λαῶν. Καὶ ὁ μὲν Σάτυρος ὁ μέλας καὶ κερασφόρος εἰκόνιζε, κατ' αὐτόν, τοὺς λαοὺς τούτους, ὡς τὴν αὐτὴν φυὴν τοῦ σώματος ἔχοντας· ἡ δὲ τὸν Σάτυρον ἀπὸ τῆς ῥίνος ἔλκουσα Ἀφροδίτη, τὴν ἀπώλυτον ἰσχὺν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τῶν γυναικῶν τῆς χώρας ἐκείνης.»

Ὁ Ὁμαῆς Ῥύης, πρὸς δὴν ἡ εἰκὼν ἐπέμπετο, μόλις ἠδυνήθη νὰ ἐξαλείψῃ τὴν τοιαύτην τοῦ Μογγόλου ἰδέαν, ἐξηγήσας αὐτῷ τὰ περὶ τῶν ἡμετέρων μύθων. Διὰ ταῦτα παραγγέλλει ῥητῶς τοῖς ἐν Ἀγγλίᾳ διοικηταῖς τῆς Ἰνδικῆς εταιρείας, ἵνα μηδεμίαν ἐφεξῆς πέμπωσιν εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἀλληγορικὴν εἰκόνα· διότι, λέγει, οἱ ἡγεμόνες ἐνταυθα εἰσι λίαν ὑποπτοί. Καὶ τοιοῦτος τῶντι εἶναι ὁ χαρακτὴρ τῶν δεσποτῶν.

Ἡ ΑΠΟ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΤΩΝ ΟΦΕΛΕΙΑ. Ἰούλιος ὁ Β', συνείθιζε νὰ λέγῃ ὅτι ἡ παιδεία τῷ μὲν δυσγενεὶ χρησιμεύει ἀντὶ ὄπλου, τῷ δ' εὐγενεὶ ἀντὶ χρυσοῦ, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἀντὶ μαργαριτῶν καὶ λίθων πολυτιμοτάτων.

Ἡ ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΙΣ. Τοὺς κύβους οὐκ ἀκόμψως τις ὠμοιάζε πρὸς τὰ ἰατρικὰ καταπότια· διότι ὡσπερ διὰ τούτων καθάιρεται ὁ στόμαχος καὶ τὰ ἐντόσθια, οὕτω δι' ἐκείνων ἐκκενοῦνται βαλάντια μάλιστα δὲ καὶ κιβώτια μεστὰ ἀργυρίου.

Ἡ ΕΚ ΘΕΟΥ ΝΙΚΗ. Κάρολος ὁ Ε', διασκορπισθέντων τῶν στρατευμάτων τῶν Προτεσταντῶν καὶ τῆς Σαξωνίας ὀλωθείσης, εἶπε· Λέγεται ὅτι ὁ Ἰούλιος Καίσαρ, τοῦ πολέμου ταχέως καὶ κατὰ γνώμην διεσχέθησας, ἀνεφώνησεν ἤλθον, εἶδον, ἐνίκησα· ἐγὼ ὁμοῦς προτιμῶν λέγω ἤλθον, εἶδον, Θεὸς ἐνίκησε. Μέτριος ἀληθῶς καὶ Χριστιανῶ βασιλεὶ ἀρμύζων λόγος.

A. K.